

VESELÝ VÝLET®

KRKONOŠE / 14

LÉTO 1999



O snímek na titulní stranu Veselého výletu jsem poprosil Jiřího Havla. Ukázal mi několik kolekcí barevných diapozitivů a jen tak mezi řečí se zmínil, že mu na začátku léta vyjde další obrazová publikace s fotografiemi Krkonoš. "Možná jsou hory na mých záběrech krásnější než ve skutečnosti, ale já přírodu fotografuji tak, jak ji mám rád" shrnul své pocity. Asi proto jsou jeho snímky oslavou krkonošských krás. Nová publikace je toho opět dokladem. Sto dvacet barevných fotografií autor rozdělil do šesti cyklů - Podhůří, Květy, Voda, Sněžka, Les a Hřebeny. Podle mě v nich další roli hrají Vítr, Led, Mraky, Sníh, Mlha a Slunce.

Jiří Havel zdůraznil, že neusiluje o dokumentární zachycení Krkonoš a většina zařazených fotografií je z jeho nejnovější tvorby. Přesto v knize uložil vzácné a neopakovatelné krkonošské okamžiky na fotografiích, ale také ve vlastním doprovodném textu. V úvodu jednotlivých kapitol vzpomíná na

pokračování na straně 2

Z	Galerie, informační centrum a pension Veselý výlet	str. 3
D	Krkonošský národní park	str. 4 - 5
	Svoboda nad Úpou	str. 6
A	Horní Maršov	str. 7
	Malá Úpa	str. 8 - 10
	Žacléř	str. 11
R	Pec pod Sněžkou	str. 12 - 19
	Mapa východních Krkonoš	uprotřed
M	Špindlerův Mlýn	str. 20 - 21
	Doporučujeme osvědčené služby	str. 19, 26
	Servis pro boudaře	str. 22 - 23
A	Fotoalbum	str. 27

VESELÝ VÝLET[®]

ochranná známka

Vydavatel/redaktor: Miloslav a Pavel Klimešovi

Jazyková úprava: Věra Pokorná

Grafická úprava a ilustrace: Daniela Jandová,

Květa Krhánková, Zdeněk Petíra, Stanislav Špelda

Fotografie na titulní straně: Jiří Havel

Fotografie: Wenzel Pfohl, Miloslav Klimeš, Pavel Klimeš
a archiv vydavatelů

Mapa: Zdeněk Petíra

Sazba: Oldřich M. Šlegel, OFSET Úpice, tel. (0439) 881 171

Tisk: Progrestart, Hradec Králové, (049) 5410061

Překlad do angličtiny: Josef Havlíček, Bernie Higgins

Překlad do němčiny: Hans-J. Warsow

Překlad do polštiny: Andrzej Magala

Reklamní agenda: Lenka Klimešová (0439) 874 221

Uzávěrka tohoto vydání: 12. 5. 1999

Čtrnácté číslo sezónních novin Veselý výlet vychází v celkovém nákladu 60.000 kusů výtisků, z toho 25.000 kusů v české a 35.000 kusů v německé verzi. České vydání je rozšířeno o anglické a polské resumé.

Noviny rozšiřuje Informační centrum Veselý výlet v Temném Dole v Horním Maršově, dále je k dostání na veřejných parkovištích v Janských Lázních, Malé Úpě, Velké Úpě a Peci pod Sněžkou, v cestovních a informačních kancelářích, ve vybraných prodejnách, pensíonkách, zařízeních Správy KRMAP apod.

VESELÝ VÝLET JE PRO VÁS ZDARMA.

Máte-li zájem o zaslání zimního vydání Veselého výletu (15/2000) poštou domů, pošlete nám spolu s vaší adresou 40 Kč, jste-li z České republiky, a 190 Kč, jste-li cizinci, nebo si noviny objednejte osobně v Informačním centru Veselý výlet v Temném Dole. Tato částka kryje náklady spojené s administrativou poštovní distribuce.

Veškerá autorská práva vyhrazena !**Veselý výlet****Temný Důl 46, 542 26 Horní Maršov****tel., fax (0439) 948 298, fax 874 221****(nové tel. číslo: 874 298)****e-mail: veselyvylet@mbox.vol.cz**

Veselý výlet vyšel díky pochopení zastupitelstev měst a obcí Horní Maršov, Svoboda nad Úpou, Pec pod Sněžkou, Malá Úpa, Špindlerův Mlýn, vedení Správy Krkonošského národního parku ve Vrchlabí a dobré vůli výše uvedených spolupracovníků.

Před lety, po dlouhé a úmorné pouti mezi kavkazskými štíty a ledovci, po kamenitých svazích a hřebenech, jsme se svými druhy usedli okolo ohně a ukončili namáhavou a nebezpečnou túru se slovy: „To byl ale veselý výlet!“. Poněkud trpké rčení veselý výlet nás pak provázelo nejen na dalších cestách za dobrodružstvím a exotikou vzdálených velehor, krajů a měst, ale i doma při procházkách s rodinou, na obyčejných vandrech kousek za humna, nebo při návštěvách míst důvěrně známých. Ona průpovídka poprvé vyřčená na Kavkaze ztratila svou hořkou příchutí a stala se znamením pro ryzí a neopakovatelný zážitek, pro navázání kontaktu, povýšila na označení cesty, která má pro poutníka smysl a přitom je i plná poesie.

dokončení ze strany 1

svoje objevování Krkonoš, na to jak se stal „dvorním“ fotografem váženého botanika a výjimečného člověka Josefa Šourka a tím i znalcem nejvzácnějších květů a jejich krkonošských lokalit. Havlova kniha je i proto vzácným dokumentem. Text je přeložen do dalších dvou „krkonošských“ jazyků – polštiny a němčiny a celosvětové angličtiny. Jiřího Havla jsem požádal, aby řekl svému příteli a vydavateli Emilu Gaislerovi z trutnovského EGA Pressu, že budeme jejich knihu v galerii Veselý výlet rádi prodávat.



Vážení hosté, vstupujeme do třetího, a věříme že závěrečného, roku výstavby nového informačního centra a galerie Veselý výlet v Peci pod Sněžkou. Dům uprostřed města naproti hotelu Hvězda jde na svět pomalu, snad proto, že se snažíme neslevit z původních představ. Nosná konstrukce je celá z dřevěných trámů, které jsou vzájemně pospojovány klasickými spoji – rybinami, čepy, kampy a kolíky. Jako u každé stavby jsme museli projekt upravovat a některé věci i předělovat, ale nyní máme hotovou hrubou stavbu, osazena okna a dveře. Občas slyšíme, že nám „letí“ střecha a vodorovné členění oken se k domu nehodí. Věřte, že střecha „neletí“, má pouze proměnný sklon a délku, což je dáno tím, že se dům rozšiřuje a tím se mění vzdálenost vaznice a pozednice. Okna jsou členěna netradičně, protože nechceme stavět repliku historického domu, ale moderní dům, který se materiálem a technologií k tradici co nejvíce přiblíží, ale bude mít současný vzhled.

Do letošních vánoc chceme dokončit práce v interiéru a nový Veselý výlet otevřít. Podobně jako ve „starém“ infocentru v Temném Dole, kde provoz bude pokračovat i nadále, vám budeme poskytovat všechny druhy informací o cestovním ruchu ve východních Krkonoších. Informační centrum bude navíc rozšířeno o samostatný obchod s výrobky z přírodních materiálů a produktů. V nové galerii nebudeme nabízet obrazy a fotografie všech kmenových autorů najednou, ale pořádat výstavy autorské a tématické. Tu první už máme vymyšlenou. Prozradíme jen, že to budou fotografie tří autorů a že se na ni moc těšíme.

Dobře známe z našich cest po světě těžké rozhodování, kdy chceme vybrat pěkný dárek pro své nejbližší. Měl by být hezký, originální nebo alespoň typický pro navštívené místo a ještě patřit do oblíbeného stylu obdarované osoby. Poznali jsme místa, kde takových věcí mají přehřšle, mohou jmenovat Nepál, Guatemalu, Peru či Bolívii. Horší pozici mají turisté v zemích, kde se domácím lidem nepodařilo trefit do jejich vkusu nebo se o to snad ani nepokusili. Takovou jsem viděl třeba jinak nádhernou Argentinu a Chile, které ztratily původní obyvatelé i tradice a nových vzniklo poskrovnu. Přestože umělecké předměty a dárky pro galerii Veselý výlet sami netvoříme a jsme odkázáni na práci druhých, určitě nás poznání ze světa nutí ke kritickému pohledu na domácí produkci. Naštěstí máme z čeho vybírat.

Jsmo hrdí na to, že mezi našimi přáteli je tolik šikovných lidí, kteří mají chuť tvořit a my vám můžeme nabídnout hezké věci. Věřte, že vybíráme zboží podle toho, jestli se nám líbí a nikoli podle úspěšnosti v prodeji. Nechceme se přizpůsobovat vkusu našich hostů, ale naopak oslovit ty z vás, kteří máte stejný pohled na svět a snad i podobný vkus. Proto v galerii a informačním centru Veselý výlet vystavujeme a prodáváme obrázky Květy Krhánkové, která vytvořila během letošní zimy krásný soubor grafiky i olejové malby Venduly a Milana Henclových, jejichž obrázky nás vždy pohládí po duši. Velmi si vážíme spolupráce s fotografem krkonošské krajiny Jiřím Havlem. Opět jsme do vystavených souborů zařadili černobílé fotografie Jiřího Bruníka. Naopak, úplně novým autorem je ve Veselém výletu Lubomír Dvořák Zvičina, kterého jsme požádali o osobité obrazy krkonošské krajiny. Víme, že většina hostů si vybere jen drobný dárek, ale snad si odnesou i trochu zdejší atmosféry.

V minulé zimě měly největší úspěch hračky a z nich hlavně ty autorské. Vůbec nás nepřekvapuje, že si s nimi v galerii pohrají i starší pánové, kdy zkouší jak se točí káča nebo poskakuje kulička po zobáčcích dřevěných ptáčků, jak se hýbou na bagru všechny páčky a objeví, že tříhlavý drak nejen krouží všemi krky, ale má v sobě ještě skryš. Leštěné přírodní dřevo je příjemné na omak a je úplně nezávadné. Proto mají úspěch i takové obyčejné hračky jako malá myška, hroch, vláček s vagónky, housenka, žirafa či panenka s panáčkem. I to nám dělá radost.

Informační centrum Veselý výlet najdete v Temném Dole mezi Horním Maršovem, Pecí pod Sněžkou a Malou Úpou. Poradíme vám s výběrem ubytování, navrhne túry nebo výlety do okolí Krkonoš i místa, kde se dobře vaří. Prodáváme všechny důležité i zajímavé krkonošské mapy, průvodce ve třech jazycích, české i německé knížky, pohlednice se známkami. Máme i další mapy a automapy například Polska, Podkrkonoší, Adršpachu, Orlických hor, jednotlivých měst a obcí.

Obecné informace o Krkonoších neposíláme poštou, za uvedených podmínek vám můžeme poslat sezónní noviny Veselý výlet.

I pro malé skupiny zajistíme kvalitního průvodce, který zná velmi dobře naše hory i Podkrkonoší a dokáže vás doprovodit nejen pěšky, ale i na kole. Zajímavé povídání zvládá i v německém jazyce. Stejně tak vám můžeme zajistit mikrobuse na jednodenní výlet na jakékoliv zajímavé místo uvedené na straně 24 a 25.

Zprostředkovat ubytování v některém hotelu, pensionu i privátu východních Krkonoš, vám můžeme přímo v infocentru, nebo když nám napíšete, zatelefonujete, zafaxujete nebo nejlépe pošlete e-mail. Abychom vám mohli vyhovět, potřebujeme znát termín, počet osob, požadovaný standard, stravování a vaši adresu i telefon. Máme aktuální přehled o volných místech, proto se budeme snažit vám pomoci i na poslední chvíli. Pro rychlé vyřízení doporučujeme užití internetu.

Galerie doplňuje informační centrum a dotváří příjemné prostředí. Vystavujeme a prodáváme fotografie, kresby, malby, grafiku našich přátel, profesionálních i amatérských výtvarníků. Dárek či památku z Krkonoš si vyberete z fotografií, obrázků kreseb, grafik, autorské i užitékové keramiky, šperků, ze sbírkových kamenů, z kovaných předmětů a velkého výběru dřevěných hraček.

Pension, který využívá větší část historického domu, vychází z celkové koncepce Veselého výletu. Je místem klidu, pohody a poznání místního kraje. Zajímavé architektonické řešení interiéru doplňuje autorský a historický nábytek. Pro potěšení i poučení na chodbách i pokojích najdete obrazy, fotografie, mapy, dobové předměty z Krkonoš i našich veselých výletů do hor celého světa.

Z praktických informací zbývá dodat, že pokoje rodinného pensionu Veselý výlet jsou vybaveny sprchou a toaletou, rádiem, v apartmá je navíc malý kuchyňský kout. Větší kuchyňka je k dispozici všem hostům. Podáváme bohatou snídani. Auta parkují přímo před domem. Jen 50 metrů od pensionu je restaurace Temný Důl s výběrem jídel i točeným pivem. Za pensionem začíná Krkonošský národní park s širokou možností zimních a letních aktivit.

Pension Veselý výlet**, Horní Maršov, Temný Důl čp. 46, PSČ 542 26, nabízí ubytování se snídaní ve dvou a třílůžkových pokojích i apartmá, telefonická rezervace na tel., fax (0439) 948 298 (nové 874 298), denně od 8.30 do 17.45. Fax (0439) 874 221, e-mail: veselyvylet@mbx.vol.cz; <http://www.volweb.cz/veselyvylet>. Další informace o ubytování v pensionu vám pošleme na požádání poštou. Domluvíte se i německy a anglicky.

INFORMACE

doporučení služeb, ubytování, programů - mapy, průvodce, pohlednice, publikace

ZPROSTŘEDKOVÁNÍ UBYTOVÁNÍ

GALERIE

autorské práce, skutečně kvalitní dárky z Krkonoš

- obrazy, kresby, grafika, fotografie, dobové snímky (možnost objednávky snímků konkrétního místa i lokality)

- keramika, sbírkové kameny, šperky a jiné

PENSION

ubytování se snídaní v pokojích a apartmá se sociálním zařízením

SMĚNÁRNA

Distribuce sezónních novin Veselý výlet - Horní Maršov - Temný Důl - denně 8.30 - 18.00 hodin



Funkcí Krkonošského národního parku (KRNAP) je vedle ochrany a konzervace přírody také příprava zajímavých programů pro hosty. Mezi hlavní prostředky k poznávání přírody patří naučné stezky a vycházkové trasy zřizované a udržované Terénní službou Správy KRNAP. Jsou to vlastně expozice přímo v přírodě, kde díky upozornění objevíte jednotlivé výjimečné či vzácné prvky přírody, výtvoří lidé i místa historických událostí. Vybavené trasy protkávají celé Krkonoše v délce několika desítek kilometrů. Informace vám jsou nabídnuty na panelech přímo v terénu nebo na tištěných průvodcích. Některé jsou opatřeny vícejazyčnými texty. Na naučných stezkách a vycházkových trasách jsou přednostně opravovány cesty a chodníky a umísťovány doprovodné objekty jako například přístřešky proti dešti, stojany s turistickou mapou Krkonoš, studánky, odpočinková a vyhlídková místa a v neposlední řadě i opravované drobné historické objekty. Jen v loňském roce byly do zařízení Správou KRNAP investovány skoro tři miliony korun, v nichž nejsou zahrnuty další nemalé prostředky na opravy turistických cest. Naučné stezky i některé vycházkové trasy vás zavedou často do I. a II. zóny, tedy nejcennějších částí národního parku. Nejsou určeny horským cyklistům, pro ně Správa KRNAP vyznačila 27 cyklotras v celkové délce 400 kilometrů.



Naučná stezka Černohorská rašelina

V plochem sedle mezi Světlou a Černou horou se vytvořily asi před šesti tisíci lety vhodné podmínky ke vzniku největšího krkonošského vrchovištního rašeliniště lesního typu. Dostatek vody využila malá rostlinka rašelíník, tvarem i barvou podobná mechu, aby se na ploše přesahující šedesát hektarů stala dominantním druhem. Oproti jiným zdejšími rostlinám dokáže znovu vyrůst na odumřelých tělech svých předchůdců a tím vytvářet vrstvu rašeliny. Černohorské rašeliniště má na nejhlubších místech až dva a půl metru mocnou zvodnatělou vrstvu. Proto naučná stezka založená už v roce 1978 obchází rašeliniště po obvodě, pouze na dvou okra-

jových místech vás zavede po povalových chodnících přímo nad vrstvy rašeliny.

Jeden panel naučné stezky je trochu bokem od rašeliniště u Černé boudy těsně pod vrcholem Černé hory. Odtud je nádherný pohled na celý hlavní hřeben východních Krkonoš, který je popsán na vyřezávané desce a můžete si ho přiblížit pomocí zabudovaného dalekohledu. Když na okruh naučné stezky nastoupíte od Černé hory nebo od Pece pod Sněžkou, dostanete se snadno k atraktivní zastávce s vyhlídkovou věží. Stojí na kraji zdejší největší, skoro tříhektarové rašelínkové "louky". Před tisíci lety tu bylo větší jezero, které postupně zarůstalo až zbyla jen malá rašelinná oka. Přestože i další cesty vedou po okraji rašeliniště, vedou většinou také po vyvýšených povalech. Po nich se dostanete k zastávce Hubertova vyhlídka s výhledem podobným tomu od Černé boudy a hlavně do Mrtvého lesa. Tady stezka prochází přes mohutnější vrstvy rašeliniště a proto kolem sebe vidíte bílé stěpy suchopýru úzkolistého a pochvatého a také uschlé skupinky smrků. Na svědomí je nemají cizí vlivy, ale zajímavý proces. Smrčky vyrostlé na bultech - vyvýšených nárůstech rašelíníku růstem ztěžknou a postupně se propadají do měkké vrstvy, až se jim "utopí" kořenový systém. Jedna z dalších zastávek je na Velkých Pardubických boudách, někdejší seništi velkoúpských horalů. Většina luk byla opět zalesněna, ale i přesto je odtud daleký výhled do Podkrkonoší. Sem přichází zeleně značená cesta od Modrých kamenů, Janských Lázní a Horního Maršova. Naučná stezka je otevřená od června do 15. září, kdy se kvůli nerušenému průběhu jelení říje uzavírá. Novinkou jsou doplňující německé a anglické texty.

Naučná stezka Rýchory

Nejvýchodnější a zároveň nejkldnější část Krkonoš tvoří Rýchor- ský hřeben. Přestože převyšuje tisícimetrovou nadmořskou výšku jen o několik metrů, patří mezi nejvýznamnější botanické lokality s velkým zastoupením alpských druhů. Celkem 50 zdejších druhů roste na jiných místech Krkonoš v mnohem vyšší nadmořské výšce, v Alpách dokonce o tisíc a více metrů výše. Přímo u cesty uvidíte například konílec bílý, sasanku narcisokvětou, oměj pestrý, lilii zlatohlavou, stračku vyvýšenou a celé porosty hořce tolitovitého. Původní naučná stezka z roku 1974 s tabulemi byla nahrazena jednotlivými číslovanými zastávkami, popsanými v česky tištěném průvodci. Ten získáte na Rýchor- ské boudě, kde Správa KRNAP provozuje Středisko ekologické výchovy (tel. 895 107). Procházejícím turistům slouží bufet, otevřený denně mimo pondělí a úterý od 10 do 16 hodin. Tady začíná pětikilometrový okruh s deseti zastávkami naučné stezky. Na Rýchory je to ze všech stran nejméně hodinový výstup (též str. 6), ale když už tu jste, chodíte téměř po rovině. Taková je i cesta "parkovým" lesem ke Slatině u Dvorského lesa s pátou zastávkou. Jistě vás zaujme pronikavá vůně pocházející z nápadného porostu česneku hadího. Odtud je to jen kousek do Dvorského lesa. Smíšenému porostu s dominantními pokroucenými buky se někdy říká Rýchor- ský prales. Bizarní tvary stromů, zachycené na mnoha snímcích krkonošských fotografů, nevznikly stářím lesa, ale hlavně okusem pasoucího se dobytka v první polovině 20. století. Jinou zajímavou zastávkou je číslo 9 na luční enklávě Sněžné domky. Z původních pěti trvale obydlených usedlostí tu zbyly dvě chalupy. Živobytí bylo tak těžké, že první zanikla už v minulém století, druhá v roce 1925 a třetí v roce 1960. Jestliže je od Rýchor- ské boudy nádherný výhled na Krkonoše, ze Sněžných domků uvidíte na opačnou, východní stranu daleko do kraje. Když se na podzim smíšené porosty v okolí Žacléře, z kterých vyčnívá jenom zdejší zámek, zbarví do červena, vznikne jeden z nejkrásnějších pohledů v Krkonoších. Stezka je přístupná od 1. května do konce října.

Vycházková trasa Labský důl

První kilometry evropského veletoku Labe tvoří jednu z nejkrásnějších přírodních scenérií v Krkonoších. Jsou tu vodopády, největší skály na české straně hor, památky na dobu ledovou i zbytky původního pralesa. Proto sedm a půl kilometru dlouhá vycházková trasa procházející Labským dolem patří k nejlepším turistickým cílům. Začíná u soutoku Labe a Bílého Labe v místě, kterému se říká Dívčí lávky. Kdysi tu stála mytí bouda, později přeměněná na hospodu U dívčí lávky. Dnes vás uvítá stejnojmenný informační srub Správy KRMAP s prodejem ochranných a turistických materiálů. Labský důl, typické horské údolí přemodelované ledovcem, má široké mírně stoupající dno a velmi strmé boční i závěrečné stěny. Díky tomu jsou první čtyři kilometry pohodlné jako pravá promenáda. Památky na dobu ledovou uvidíte na každém kroku. Kromě již zmíněného tvaru údolí do písmene U, tu jsou velké ledovcové morény i jednotlivé ledovcové kameny. Když před deseti tisíci lety roztál poslední ledovec, klesl na zem unášený materiál a zůstal tu ležet dodnes. Nejlépe je to vidět na velké holině v závěru dolu, kde se vpravo od cesty povalují tisíce transportem v ledu zakulacených žulových kamenů.

V Labském dole se netěžily rudy a tak zůstal dlouho nejdvočetnějším a nejnepřístupnějším místem Krkonoš. Teprve v minulém století nechal majitel panství Jilemnice, kam patřila pravobřežní část Špindlerova Mlýna, hrabě Harrach postavit svážnou cestu. Nejprve ve svahu a později i podél Labe a před více než sto lety až nahoru k Labské boudě. Od konce století sloužila více turistům než lesnímu provozu. Zvlášť posledních šestnáct serpentin stoupajících mezi skalami Labské rokle je krásnou ukázkou horského stavitelství. V loňském roce Správa KRMAP dokončila předláždění tohoto úseku. Cesta nese Harrachovo jméno, které je tu spojeno i s další důležitou událostí. Jen kousek za místem, kde úzký chodník vystoupí z lesa na dráhu velké laviny z roku 1956, zřídil Jan Nepomuk hrabě Harrach v roce 1904 první krkonošskou přírodní rezervaci s prastarým lesem o rozloze 60 hektarů. Lesnická problematika v Labském dole, které je věnován také jeden z instalovaných panelů vycházkové trasy, je učebnicovým příkladem v mnoha směrech. V nižších partiích uvidíte smíšené porosty s důležitým bukem. Takový les se nyní Správa KRMAP snaží obnovit na většině imisních holin. Mladé buky, ale i jiné listnaté druhy, lesníci kvůli drsnému klimatu a hlavně okusu jelení zvěře schovávají do zelených fólií. V imisemi zničeném a poté vytěženém lese zůstaly jen ojedinělé výstavy starých buků. Kdyby byl v minulosti ponechán les v původním mnoh druhovém složení, byl by dopad imisní katastrofy mnohem mírnější. V závěru Labského dolu zůstal poslední zbytek smrkového pralesa. Dobře si prohlédněte obrovské, snad stopadesátileté smrky s typickou úzkou kuželovitou korunou. Takových stromů tu bývaly celé porosty, než je zničily kyselé deště. Podle okolních suchých a vyvrácených stromů sami poznáte, že i ty poslední jsou dnes, kdy imisní zatížení výrazně pokleslo, ohroženy kůrovci a větrnými boulemi. Číslo a další značky na stromech napovídají, že je lesníci ze Správy KRMAP využívají k výzkumu. Největšímu smrku, který stál přímo u cesty, se říkalo Harrachův a protože uschl, byl poražen. Dolní část pěti kubického kmene je umístěna před sídlem Správy ve Vrchlabí.

Jiným fenoménem Labského dolu je voda. V nižších částech je Labe spoutané vzorně opravenou kamennou regulací z počátku 20. století, výše je krásným přírodním tokem s několika vodopády. Při pohledu shora zjistíte, že pod závěrečnou stěnou dokonce vytváří meandry, jaké známe z nížin. Už po dvou kilometrech od Dívčí lávky je u promenádní cesty terénní zlom s mírným vodopádem. Brzy za místem, kde se zpevněná pohodlná cesta mění na horský chodník je vpravo vidět Pudlavský vodopád. Díky strmým svahům teče voda ze všech skal, ale hlavní scénérie vás čeká až v závěru údolí. Ze skalnaté hrany do



hloubky 251 metrů padá Pančavský vodopád, nejvyšší v České republice. Labský vodopád pod stejnojmennou boudou není odspodu vidět. Pracovníci Správy KRMAP proto obnovili vyhlídkovou terasu a dokonce i staré stavidlo, které hrabě Harrach na "slapu Labském" zřídil už před sto lety. Zadržovanou vodu za poplatek obsluha vypouštěla k úžasu turistů. Ale my víme, že při jarním tání nebo po větších deštích je vodopád stejně mocný jako po zvednutí stavidla. Od Labské boudy je to jen kilometr k prameni Labe, kde letos Správa Krkonošského národního parku provede nezbytné úpravy zanedbaného okolí.

Na tři kilometry dlouhé naučné stezce Čertova strouha ve stejnojmenném dole spatříte nejzajímavější krkonošské hrazenářské dílo postavené ze žulových kvádrů v letech 1901 až 1902. Začíná kousek nad boudou U Bílého Labe u informačního srubu. Do Svatého Petra vás dovede vycházková trasa Výr. V okolí Špindlerova Mlýna Správa KRMAP vybavila ještě další dvě nenáročnou vycházkové trasy. Po Zelené uděláte okruh přes Bedřichov, Krausovky, hráz vodní nádrže Labská a přes Hromovku zpět do centra města. Modrá se drží více ve městě a je zaměřená na místní pamětihodnosti. Letos jsou otevřeny dvě úplně nové vycházkové trasy. Harrachovská se jmenuje Liška a provede vás především krásnými partiemi okolo Mumlavy. Na trasu od informačního srubu ve Strážném se napojuje odbočka z Dolního Dvora a společně vás vedou klidnou oblastí okolo Lahrovy a Tetřevích bud.

Novinkou loňského léta bylo zřízení informačních a kontrolních míst na nejfrekventovanějších krkonošských horských cestách. V malých srubech na cestě z Janských lázní na Černou horu, z Černého Dolu na Hrnčířské boudy, z Pece na Richterovy boudy, na Horních Mísečkách i Zlatém návrší, ve Strážném u lomu, v Dolním Dvoře a v Horních Albeřích u Vápenky obsluha od 1. 7. kontroluje nejen povolení k vjezdu vozidel, ale podává turistům informace a nabízí ochranné a turistické materiály. Správu KRMAP k takovému kroku vedlo zlepšení informovanosti a také snížení počtu motorových vozidel na horách. To vede ke snížení zátěže přírody a pohodlí pěších turistů.

<http://www.krnap.cz>

SVOBODSKÁ NEJ...

Nejstarší sochařskou památkou ve Svobodě nad Úpou je sousoší Panny Marie, svatého Antonína Paduánského a svatého Floriana od neznámých autorů. Stojí v kovové ohrádce pod lipami na kdysi trhovém náměstí prokazatelně od roku 1844. Tento letopočet je na zadní straně prostředního sloupu. První písemný záznam o jeho existenci zapsal do farní kroniky její zakladatel farář Pohley již roku 1837. Rozdílný druh pískovce na samotných sochách a na datovaném dřívku středního sloupu, který je ozdoben kartuší s rytým německým nápisem (POPROS ZA NÁS, ABYCHOM ŠLI CESTOU CTNOSTI A KE SLÁVĚ Z HROBU POVSTALI) nasvědčuje, že původně mnohem starší skupina světců byla v polovině minulého století upravena. Pozdně empírový vložený pilíř se také výrazně odlišuje od barokních tvarů postav i podstavců. To posouvá původ díla nejméně do osmdesátých let 18. století. Od první světové války se v různých vlnách až do šedesátých let objevovaly snahy o přemístění sousoší v zájmu bezpečnější dopravy. Slouží ke cti několika generacím městských zastupitelů, že se tak nestalo.



Nejhezčí vycházkovou cestou ze všech, které Svoboda nad Úpou rozmařile nabízí, je zeleně značená turistická trasa od nádraží k Rýchorské boudě. Čtvrtí rodinných domků v okolí hřbitova a po úbočí Kraví hory vystoupáte kdysi pečlivě štětovanou cestou na rozlehlé louky s Přírodní památkou Sluneční stráň - oploceným územím vzácných krkonošských rostlin, především orchidejí. Od zbytků bývalé kapličky je úchvatný pohled na panorama fotogenických dvojčat Černé a Světlé hory, dominantní Sněžku a znovu zalesněné mýtiny Dlouhého hřebene. Zelená značka pokračuje kousek po asfaltové lesní silnici, nesoucí jméno lesníka Mánka, až se na křižovatce u pamětního kamene napojuje na původní ROSA WEG - Růženinu cestu. Letos stoletá cesta byla slavnostně otevřena 14. 6. 1899. Vedla od maršovských papíren přes Nový Svět k někdejší Maxově boudě, dnešní vyhlídkové terase na Rýchorách.

Z popudu významného svobodského podnikatele Prospera Piette-Rivage a nejspíš i s jeho výrazným finančním přispěním ji zbudovala sekce Rakouského krkonošského spolku (ÖRGV) z Maršova I. a II. Nedejte se zmýlit současným nápisem na pamětní desce, kde neznámý "dobrodinec" upravil počáteční Ů na D. Víme, že z rakouského na německý se spolek přetvořil až mnohem později. Cesta nese jméno mecenášovy manželky Rosy. O záslužných aktivitách "otce Krkonoš" a čestného občana města Svobody nad Úpou, Prospera Piette-Rivage, byly popsány stohy papíru. Málo znám je jeho kavalírský hold ženám, které osudově zasáhly do jeho života. Jméno jeho matky nesl Alžbětin dětský domov pro děti zaměstnanců papíren, což byl významný sociální počin své doby. Po jeho první ženě se Stará alej, vedoucí z centra Svobody do Maršova I., jmenovala kdysi Hedvičina. Cesta z dnešního Pietteho náměstí přes Muchomůrku k Janským Lázním dostala jméno jeho sestry Pauly a již zmíněná cesta na Rýchory zapsala do svobodského místopisu i Piettovu druhou manželku Rosu Karolinu Marii Amalii, dceru továrníka Fiedlera z Přerova.

Od stoletého pomníku stoupáte lesem, založeným postupně po povodni v roce 1897 na bývalých loukách a polích. Dnes tu jsou patrné hromady kamení uložené sem před mnoha stoletími při zakládání lánů. Naši předci vrátili souvislý les na úbočí Rýchor, aby zpomalili odtok vody z hor. Projdete kolem Vávroy lovecké chaty k dalšímu otevřenému výhledu, kde se do panoramatu vklíní ještě Studniční hora se sedlem Výrovky. Odměnou za další výstup je chladivý doušek ze zurčící Rýchorské studánky v přírodní rezervaci s malým rašeliništěm porostlým bujným a vzácným rostlinstvem, kde vyvěrá Maxův potok. Odtud je to jen několik kroků k Rýchorské boudě a nejkrásnější vyhlídce na východní Krkonoše od bývalé Maxovky. Podle všeho vznikla Růženina cesta pro snadnější přístup k někdejšímu hostinci. Existenci dříve velmi populární boudy připomíná už jen upravená terasa a nápis Maxhütte na starém žulovém rozcestníku u Rýchorské boudy.



Nejstarší stezkou v okolí města projedete snadno na horském kole přes Janský vrch. Ze Svobody nad Úpou se vydáte po silnici směrem do Trutnova a na první křižovatce v Mladých Bukách zahnete doprava směrem na Vrchlabí a Hostinné. Vyjedete jen čtyři sta metrů po silnici na hřeben, po kterém šla stará cesta z Trutnova do Vrchlabí. Vlevo necháte věž mladobuckého kostela z roku 1599, faru, starou budovu někdejší školy a hřbitov s pomníkem padlých z let 1914 až 1918 od významného sochaře Emila Schwantnera. Vydáte se po historické stezce doprava, až na Janský vrch je značená zeleně. Louky se střídají s lesem, jízda do kopce není úplně snadná. Po dešti jsou některé partie mírně bahnité. Z Janského vrchu pokračujte po žluté a zeleně značené cestě, ale pozor, ta brzy uhýbá z hřebene doprava nad Janské Lázně. Lepší je dát se po staré úvozové cestě doleva, až vyjedete na louky Hladíkovy výšiny. Dříve se tomuto hezkému místu říkalo Ladig nebo také Galgenberg - Šibeniční vrch. Vysvětlení tajemného jména se podle místního znalce Stanislava Šedivého nedá hledat v popravách na šibenicích, ale v obtížnosti staré stezky, která "zabíjela" formanské povozy, až musely některé úseky jezdit s polovičním nákladem nadvakrát. U Janské boudy, odkud je nádherný výhled do kraje, se znovu napojíte na žlutou značku a ta vás dovede přes Zlatou vyhlídku k Hoffmannově boudě. To už jste starou stezku klesající k Černému Dolu opustili a můžete se vrátit po silnici do Svobody nad Úpou nebo stoupat dál na Černou horu.



V průběhu léta bude na trase od hřbitovního kostela, přes maršovské náměstí, Temný Důl, lesní hrádek Aichelburg, Velké Tippelovy boudy až na Valšovky postupně vyznačena vycházková cesta Aichelburg. V minulých dvou letech a hlavně letos je opravováno několik kilometrů původních horských cest a pěšin, restaurován a dostavěn lesní hrádek Aichelburg, významné objekty a místa na trase budou opatřeny informačními tabulemi s vícejazyčným textem. Jistě se v dalších vydáních Veselého výletu k vycházkové cestě Aichelburg vrátíme podrobněji. Jednou z nejvýznamnějších pamětihodností na celé trase je kostel Nanebevzetí Panny Marie, který nemůžete při vjezdu do Horního Maršova přehlédnout.

V druhém čísle Veselého výletu v zimě 1993 jsme si všimli jeho nesporných architektonických kvalit. Víme, že maršovský kostel je dílem Josefa Schulze, jednoho z nejvýznamnějších českých architektů druhé poloviny 19. století. Dnes si povšimneme spíše okolností, za jakých byl postaven. To, že byl do Maršova povolán tak skvělý stavitel, mezi jehož nejznámější díla patří velké pražské stavby jako Národní muzeum vévodici Václavskému náměstí, Rudolfinum i Národní divadlo, které dokončil po odstoupení architekta Žitka, je zásluhou osvěcené hraběnky Aloisie Czernin-Morzinové. Ta stavbu nejen iniciovala, ale spolu se synem z osmdesátí procent i financovala. Začtème se do jejího deníku, v němž před sto lety popsala práce na novém patronátním kostele v Maršově:

Poté, co jsem zakoupila panství maršovské 31. prosince 1882, bylo mi známo, že zdejší farní kostel nachází se ve špatném stavu. To mě však nemohlo odradit, protože připojení k panství vrchlabskému se mi jevilo žádoucí a příznivé. V roce 1893 se objevily vážné stavební poruchy ve starém kostele, které hrozily nutností kostel uzavřít. Velmi vážně a zavčas se věc řešila provedením nejzávažnějších oprav a zároveň stavbou nového kostela, která byla svěřena vládnímu radovi doktoru Schulzovi. Chtěla bych přejít všelijaké nepříjemnosti a nepochopení, které se při přípravě stavby i výběru stavitele vyskytly. Konečně se obeplula všechna úskalí a vybojovalo potřebné. Bůh dal své požehnání k pokračování práce a dokončení tohoto díla. V krátkosti bych chtěla přehledně průběh prací po dobu šest let stavby shrnout.

V roce 1894 bylo vyhledáno vhodné místo, které se našlo velmi brzy a proto se mohlo se stavbou základů začít ještě na podzim. Během roku 1895 se stavbě dařilo až do dokončení základů. 22. září se při kouzelném počasí konalo slavnostní zahájení stavby. Ve stavebním roce 1896 se podařilo veškeré zdivo loď až po střechu včetně krovů provést. Střecha byla lepenkou pokryta. Na stavbě kostela se pilně pracovalo až do konce července 1897. Bylo dokončeno zdivo věže, když povodeň 29. a 30. července způsobila katastrofu a stavba se úplně zastavila. Velká voda zaplavila stavbu balvany a štěrkem a obzvlášť odplavila celou tesanou vazbu krovu věže. V roce 1898 došlo ke klenutí vnitřních stropů, byl vyroben

nový krov věže včetně pokrytí střechy břidlicí a nakonec 9. července provedeno zajímavé a životu nebezpečné vyzvednutí věžního kříže. Rok 1899 přinesl vymalování interiéru, nad kterým se musíme pozastavit. Vybavením vnitřku se stavba završila. Nyní stojíme před hotovým dílem, šťastně dokončeným a pánem Bohem požehnaným maršovským kostelem, kterému dne 15. 10. 1899 biskup Brymich z Hradce Králové slavnou mší svatou požehnal. Zapsala v den vysvěcení hraběnka Czernin Morzin (redakčně zkráceno).

Shodou okolností se po 99 letech její pravnuke Josef hrabě Czernin-Kinsky zapsal znovu do historie kostela i Horního Maršova. Při prvním týdenním setkání maršovských rodáků v nové demokracii v srpnu 1994 se hlavní organizátor akce Hans Reinwand zeptal, čím mohou starousedlíci pomoci. Vzpomněli jsme si na ztracené kostelní zvony, které byly z Maršova odvezeny na konci války. Ten největší údajně nebyl roztaven a zůstal v některém německém depozitu. Hans ještě ten den při bohoslužbě vyhlásil pátrání po ztraceném zvonu a inicioval založení sbírky na obnovu zvonů. Maršovský rodák Josef Czernin-Kinsky se stal jejím patronem. Pátrání skutečně proběhlo, ale bezvýsledně. Pan hrabě se svou manželkou Theresií vyřešili celou věc stejně mecenášsky, jako kdysi prababička Aloisie. Na své náklady nechali odlít nový, 750 kilogramů těžký zvon pojmenovaný Duch Svatý. Nejvýraznějším nápisem na krásném díle proslulé zvonařské dílny Marie Tomáškové-Dytrichové z Brodku u Přerova je české a německé "Pro smíření a mír".

Na 15. srpen loňského roku byla farníky a obecním úřadem připravena velká slavnost. Radnice zajistila nejen instalaci zvonu, ale i nový elektrický rozvod nutný k automatickému ovládání zvonění. Svěcení zvonu provedl světitel biskup Josef Kajnek z Hradce Králové spolu s několika dalšími duchovními. Událost se stala dalším přátelským setkáním místních lidí s německými starousedlíky zcela ve smyslu hlavního mota nového zvonu. Po mši svaté se v poledne, poprvé po více než padesáti letech, rozezněl hlas zvonu. Hned mě napadlo, že věci skutečně získávají svůj starý řád. Zvonění v poledne a v 18. hodin navečer nám to každý den připomíná.



Malý maršovský okruh

Horní Maršov je dobrým východištěm k turistickým i cyklistickým výletům do oblasti Rýchor, Světlé a Černé hory (str. 4, 18), ale i Malé Úpy s návratem přes Lysečiny nebo Albeřice. My vás pozveme na procházku, kterou můžete projít i když není hezké počasí nebo se vám nechce stoupat vysoko na hory. Začít můžeme u nového kostela na hlavní ulici. Nový se stoletému kostelu říká jen proto, že v Maršově je ještě renesanční hřbitovní kostel z roku 1608. Po silnici se vydáme jen 200 metrů směrem na Trutnov a zahneme doprava do prudkého kopce. U starého kostela je celá řada dalších pamětihodností – čtyři sta let stará lípa, barokní fara a socha sv. Jana Nepomuckého, na hřbitově hrobka šlechtického rodu Aichelburg i další staré náhrobky. Z horního pravého cípu vede úzká travnatá pěšinka zpět do Maršova, do místní části Slovaný. Z ní je nejkrásnější pohled na obec a hlavně na novogotický kostel a novou školu. Na tomto pohledu si uvědomíme, kde čerpala inspiraci architektka Jindřiška Crickettová, když novou školu v závěru roku 1990 navrhovala. Přes Slovaný projdeme mezi roidinnými domky a na všech křižovatkách se dáme doleva. Místní cesty nás brzy dovedou až k dřevěným domkům, kterým se říká Lágrý. Byly zřízeny za 2. světové války jako pracovní tábor a budou postupně nahrazeny novou zástavbou. Dokončuje se první domek, v němž bude sídlo poleší Velká Úpa. Projdeme po cestě nad první řadou Lágrů a na konci vejdem do lesa. Tady nad řekou Úpou vede stará sáňkařská cesta po které se sváželo dřevo na rohačkách z Honzova potoka na pilu. Cesta ústí v Temném Dole u galerie a lapidária Veselý výlet. Do Maršova se vrátíme podél hlavní silnice kolem bývalé textilní továrny, splavu a areálu pily. Všechny tyto a další objekty najdete popsány na trase nové vycházkové cesty Aichelburg.



OSADA SMRČÍ

Malá Úpa je obcí uprostřed lesů. Už když sem jedete z hlavního úpského údolí, klikatí se silnice podél říčky Malá Úpa mezi samými lesy. Konečně se po čtyřech kilometrech objeví na protější stráni první chalupy Latova údolí a najednou sjíždíte z kopce do Spáleného Mlýna – brány Malé Úpy. Napravo uhybá úzká místní silnice ke kostelu a hlavním lučním enklávám, ale státní silnice pokračuje rovně opět do hustého lesa. Kdo tu jede poprvé musí nabýt dojmu, že Malá Úpa znamená samý les. Po dalších třech kilometrech se konečně stromy rozestoupí a silnice vjede do osady Smrčí. Je tu dvacet horských chalup roztroušených po loukách kolem největšího stoupání silnice, která pokračuje už jen k nedaleké státní hranici na Pomezí Boudy. V osadě Smrčí není žádná dominanta a v paměti při krátké návštěvě zůstane snad jen dlouhá serpentina v jejím závěru. A přesto byla v Malé Úpě něčím výjimečná. Dolovaly se tu rudy. Všude říkáme, že Malou Úpu založili po roce 1566 dřevaři, ale měli bychom ještě dodat, že osadu Smrčí se Žacléřskými boudami také horníci. Ve starých dobách se v Malé Úpě kutalo jenom v neobydleném Lvím dole a tady ve Smrčí. Zachovala se nám o tom dokonce česky psaná zpráva. V roce 1609 do východních Krkonoš přišla komise úředníků, aby zjistila stav zásob dřeva pro kutnohorské stříbrné doly. O tom 23. září sepsala zázpis, ve kterém kromě dřevařských otázek zachytila možná nechtěně i vznik Malé Úpy a dalších obcí. Zpráva je nejdůležitějším pramenem z té doby a zmiňuje se i o osadě Smrčí: *Odtud opět jsme přes velký oudol šli na jiný veliký vrch, kdež Fichtník slove (Fichtig – Smrčí, pozn. redakce). Tu oznamováno, že před 16 a 17 lety sekáno a mejceno (1592), všudy se dříví pěkně osazuje a roste. Ve Fichtingu také několik těch bud a chalup jest, v nichž také dobytci a to dosti namnoze se chovají a po mýtech pasou. Tu v Fichtingu jest také jedna budka horní, pro hory železné, kteráž tu jsouc vystavena a ještě před třema lety (1606) se tu ruda železná dobejvala a štola tu hnána jest, ale nyní pusta stojí, proto, že tu huti k šmelcování železa pro nedostatek vody býti nemohla. Než ruda se do Maršendorfu (Maršov) skoro na dvě míle voziti musila a tak nákladu nevynášela.*

Jistě je, že se sem těžba rud vrátila ještě několikrát. Jedna zpráva říká, že se v Malé Úpě kutalo za Schaffgotschů v roce 1735, ale největší práce provedla firma Gustava H. Ruffera se sídlem v Peci pod Sněžkou v letech 1842 až 1866. Ještě před odvezením rudy do hutě Jedová chýše v Peci byl arzenopyrit “rozšmelcován” ve stoupě neboli pochwerku. Stál kvůli dostatku vody pod soutokem Černé vody a potoka Smrčí asi od roku 1842 v místě dnešní autobusové zastávky Černá Voda. Rovné místo se dříve jmenovalo Uhelná pláň. Prý se tu za dávných časů páliho dřevěné uhlí hlavně z bukového dřeva, které bylo moc těžké na to, aby se mohlo plavit ke Kutné Hoře. Pochwerk vydržel asi sto let, když v něm přestali drtit rudu, přeměnili ho na normální obydlí. Zbytky náhonu přivádějící vodu na pohon jednoduchého stroje byly dobře patrné ještě v roce 1920. V tu dobu se ve Lvím dole i pod Žacléřskými

boudami, které dostaly své jméno podle příchodců z nedalekého hornického města Žacléř, znovu kutalo a ne naposledy. Dosud nezarostlé, dobře patrné haldy u bezejmenného potoka mezi Smrčím a Žacléřskými boudami jsou z padesátých let, kdy byly štoly opět kompletně vybaveny. Přesto šlo spíš jenom o průzkum bez známého výsledku.

Současné obecní zastupitelstvo pracuje na tvorbě znaku Malé Úpy, který obec dosud nikdy neměla. Je pravděpodobné, že se v něm promítne kutání ve Smrčí hornickým symbolem, zkříženým železkem a palicí.



Vycházka přes Smrčí a Žacléřské boudy může začít u parkoviště a zastávky autobusu Za větrem. Jméno a řada jasanů jsou jedinou památkou na vyhořelou hospodu, která byla jednou

z nejstarších v obci. Za čekárnou přejdeme mostek a po cestičce se dáme doleva kolem dvou chalup k Sovímu potoku. Hned za zdejšímostkem vede vpravo původní úzká cesta na Žacléřské boudy, kam dojdeme za deset minut. Chalupa na pravé straně patří Mohornům ze starého maloúpského rodu. Josef Mohorn, který zemřel jako jednadředesátiletý před dvaceti lety, se účastnil kutání ve Lvím dole na začátku století a ještě si ho “vypůjčili” v padesátých letech při posledním dolování tady pod jeho chalupou. Ještě před válkou chodil nějaký čas ze Žacléřských bud denně kutat rudu do Kowar na slezské straně hor. To je nějakých osm kilometrů tam a osm zpátky. My raději překročíme svážnici vedoucí k Niklově Vrchu a Šimovým chalupám a začneme sestupovat po pěšině na kraji lesa k dolní Žacléřské chalupě. Jen kousek pod ní jsou u potoka zbytky haldy vykutaneho kamene. Když nesejdete k Poděbradské chalupě, ale dáte se doleva k horní stanici lyžařského vleku Karel, otevře se vám pěkný pohled na starou hornickou osadu Smrčí.

Po několika letech jsou v Malé Úpě opět pravidelné bohoslužby v historickém kostelíku sv. Petra a Pavla založeném z popudu císaře Josefa II. v roce 1791. Konají se každou poslední neděli v měsíci od 14. hodin. Velká slavnostní mše tu bude ve svátek Petra a Pavla v úterý 29. června v patnáct hodin za účasti maloúpských rodáků.

LETECKÉ NEŠTĚSTÍ NA SNĚŽCE

Pohoří jsou pro letecký provoz nebezpečná. I v Krkonoších letadla padala nebo spíš narážela do vysokých hor. Havárie vrtulníku na Kozích hřbetech na podzim 1997 stála životy tří lidí ze čtyřčlenné posádky provádějící výzkum výskytu radonu. Jeden muž se zachránil jen proto, že po prvním nárazu se stroje vypadl. 20. listopadu 1978 narazila sovětská vojenská stíhačka SU do vrcholu Luční hory. Smrt obou pilotů tu připomíná malý pomník. Na konci padesátých let havarovala stíhačka MIG 15 na severním svahu Medvědína nad Špindlerovým Mlýnem. Většina leteckých neštěstí se v Krkonoších stala během druhé světové války. Těsně pod vrcholem Studniční hory narazilo v mlze 17. září 1939 velké, blíže neurčené civilní letadlo společnosti Lufthansa při letu z Vídně do Breslau (Wrocław). Na palubě byla jen tříčlenná posádka, která nehodu nepřežila. Více štěstí měli tři muži z německého vojenského letadla, které muselo kvůli silné námraze 10. března 1940 nouzově přistát na Obřím hřebenu. Palubní střelec byl sice nárazem vymrštěn a zabil se, ale zbylí muži vyvázli jen s lehkým zraněním. Letadlo bylo rozebráno a na saních rohačkách svezeno do údolí. V únoru 1941 se zřítlo jiné vojenské letadlo na svahu v Modrém dole a v jeho troskách uhořeli tři vojáci. Jeden člen posádky včas vyskočil s padákem a zachránil se. O další havárii letadla v oblasti Malé Úpy je záznam ve starém deníku lovecké chaty na Kouli. Na začátku zimy 1942 jen 300 metrů od chaty nouzově přistálo letadlo, buď JU-52 nebo bombardovací Dornier, se sedmi muži na palubě. Nikomu se nic nestalo. Až do jara 1943 přebývala v chatě posádka hlídající letoun, který byl potom rozebrán a snesen dolů. Ne všechny případy byly zaznamenány, ale známé nehody mají

společnou příčinu. Letadla havarovala kvůli velmi špatnému nebo přímo extrémnímu počasí nad horami. Příkladem je nejznámější letecké neštěstí v Krkonoších, které se stalo na konci druhé světové války v masivu Sněžky. Do povědomí lidí se zapsalo hlavně tím, že trosky letadla pokrývaly část úbočí Obřího hřebene celých 53 let a sedm měsíců.

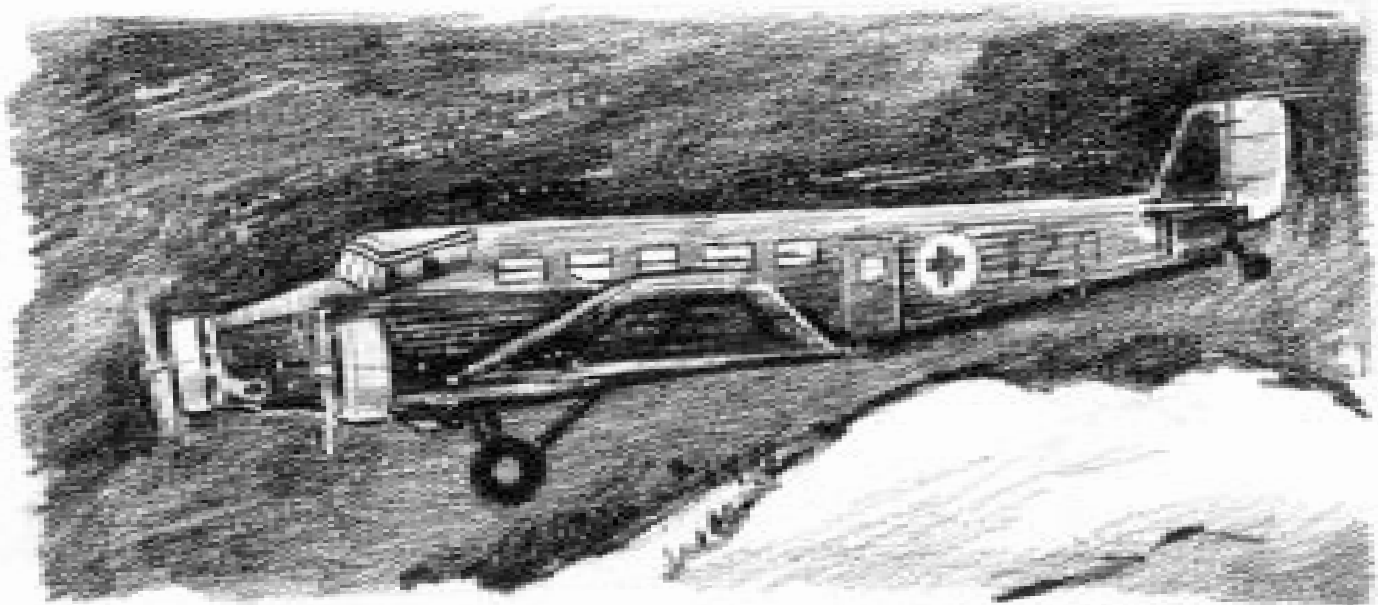
V únoru 1945 Rudá armáda obklíčila Breslau, proto odtud Němci letecky rychle evakuovali zraněné vojáky. Po půlnoci 23. února při přistávání vojenské dopravní letadlo Junkers 52 s číslem trupu 7759 na letišti v Breslau havarovalo. Stroj se úplně rozbil, ale čtyřčlenná posádka i s pilotem Ottom Kloppmannem vyvázla bez úhony. Hned přesedla do druhého Junkerse typu JU-52/3m g4e pilotovaného Emilem Hannemannem a druhým pilotem Albertem Linkem. Kromě obou kompletních posádek bylo v letadle ještě 20 zraněných vojáků, celkem 28 lidí. Jejich cílem bylo pravděpodobně letiště a lazaret v Mladé Boleslavi nebo v Hradci Králové. Nad Krkonošemi se letadlo dostalo do silné sněhové bouře. Meteorologická stanice na Sněžce údajně naměřila rychlost větru přes 110 kilometrů za hodinu. Horský nosič Robert Hofer tehdy na Sněžce nocoval a velmi špatné počasí potvrdil. Ve čtyři hodiny ráno slyšel silný hluk leteckých motorů, který náhle ustal. To ještě netušil, že letadlo narazilo do Sněžky na úbočí Obřího hřebene jen těsně pod Traversem. Podle rozbitého prostředního motoru, letadlo pravděpodobně narazilo čelně do svahu. Už asi nikdy nezjistíme, kolik lidí bylo bezprostředně po havárii naživu. Víme jen, že se asi pět či šest mužů dokázalo vyprostit z troskek. Nejspíš mezi nimi nebyl nikdo z obou posádek. Zranění vojáci se jen v nemocničním oblečení ocitli ve sněhové vánici na jednom z nejdělejších krkonošských míst. Jen náhodou našli ve tmě tyčové značení na Traversu, podél kterého se čtyři kilometry prošlapávali směrem k Růžové hoře a k Růžohorkám. Zbédovaní sem dorazili o půl osmé. Jeden z nich, asi Siegfried Szewczyk hned zemřel. V tu chvíli se o neštěstí dozvěděli lidé na Sněžce a vypravili záchrannou skupinu. I přesto, že je vedl místní znalec Robert Hofer, nemohli ve vánici dlouho havarované letadlo nalézt. Když k němu dorazili, byli i zranění vojáci, kteří pád údajně přežili, mrtví.

Ještě ten den vyrazili z Malé Úpy chlapi s rohačkami, aby každý naložil jednoho mrtvého vojáka a svezl ho na místní hřbitov. Těla nebožtíků zmrzla ve všech možných polohách, takže svážení

nebylo jednoduché. Vojáci byli pohřbeni ve dvou řadách na maloupském hřbitově vlevo od vchodu. Vloni maloupská občané místo na hřbitově označili malou ohrádkou. Určitě sem převezli i vojáka zemřelého na Růžohorkách. I přestože se v maloupské matrice zachoval tužkou psaný seznam se jmény pochovaných vojáků stvrzený razítkem farnosti, není úplně jasné, kolik lidí při havárii nakonec zemřelo. Pamětníci říkají, že 24, ale v seznamu je jenom 23 pohřbených. Chybí tu jméno radisty a navigátora Ericha Königa, který je uveden v protokolu Luftwafe o nehodě jako jedna z obětí. Některá jména byla zapsána ve farním protokolu nepřesně, což zkomplikovalo pozdější pátrání Červeného kříže při sestavování zprávy pro pozůstalé.

Letadlo zůstalo na úbočí Sněžky. Neznáme žádnou fotografii troskek těsně po havárii, ale víme, že byly rozházeny na větší ploše. Jen kus trupu držel dlouho pohromadě. Zvědaví turisté i místní obyvatelé postupně letadlo rozebírali a odnášeli si zajímavé kusy. Nejdříve zmizely všechny "budíky", pak i sedačky a vlnitý plech z trupu byl dokonce užíván na výrobu ručních bubnových praček na prádlo. Nejzajímavější kusy byly tři motory BMW, z nichž dva zůstaly skoro úplně. Veliké kolo s pneumatikou leželo mnoho let až dole v Jelením potoce, než ho v roce 1995 někdo odnesl. V tu dobu se začalo uvažovat o vyzvednutí zbytků letadla z těžko přístupného terénu. Mluvili a psali o tom historici i sběratelé, ale nakonec jednal starosta Malé Úpy Jiří Škoda s přáteli. Letadlo leželo v první, tedy nejcennější zóně národního parku a turisté sem často po stále se rozšiřujících pěšinkách přicházeli si zbytky prohlédnout. Proto měla i Správa parku zájem o jeho vyzvednutí. Došlo velmi rychle k dohodě a povolení transportu. Starosta s přáteli posbíral všechny kusy i kousky letadla do transportních sítí a 23. září 1998 přiletěl dopravní vrtulník firmy Aerocentrum pilotovaný zkušeným pilotem Jaroslavem Rákosem. Ve 14.15 se vznesly motory a část trupu JU-52 k poslednímu letu nad Lvím dolem. O dvacet minut později byl odnesen i druhý náklad s drobnými zbytky a na Obřím hřebenu zůstala jen příroda. Vyzvednutí přineslo i malé překvapení. Starosta našel na zadní části letadla číslo trupu 8620, přestože v protokolu o nehodě je uvedeno číslo 6820. Přehození čísel můžeme přičíst na vrub zmatkům na konci války. Zbytky letadla jsou uloženy v Malé Úpě, možná se dočkáme i jejich vystavení.

<http://www.malaupa.cz>



Junkers JU-52, transportní letadlo na střední trať, dolet 1 500 km, rozpětí křídel 29,20 m, délka 18,90 m, pohon 3 motory BMW 132T-2 každý o výkonu 619 kW, cestovní rychlost 257 km/hodinu, užitečná zátěž je trojčlenná posádka a 18 cestujících nebo 13 nosítek a zdravotní personál, maximální vzletová hmotnost 11 030 kg.

PENSION U DOLU

Jen nedaleko od starých dolů stojí ve Smrčí pension, hlásící se svým jménem k dávné historii. V novém domě, který stojí na místě někdejší chalupy maloupského kapelníka Josefa Sagassera, jsou Jitka a Vratislav Grešlovi už dvanáct let. Oba pracují na horách v Malé Úpě přes dvacet let a z toho patnáct let je Vratislav aktivním členem Horské služby. K tomu ještě stihl tříletou praxi v Hannoveru, kde pracoval v pohostinství. Všechny nabyté poznatky Grešlovi dokázali vnést do svého pensionu, který se stal jedním z nejlepších nejen v Malé Úpě.

Nabízí ubytování s polopenzí ve dvoulůžkových pokojích s přistýlkou, všechny pokoje mají vlastní sprchový kout s WC. Satelitní televize se čtyřiceti programy je v každém pokoji a v jídelně je také videopřehrávač. V rodinném pensionu mají role manželé rozdělené. Jitka se stará o kuchyni, založenou na ryze českých jídlech s moučníky. Svičkové na smetaně s pravými brusinkami odolá jen málokdo. Vráť je společenský člověk, který má na starosti kromě provozu domu i výčep v jídelně, kde si rád a dlouho do večera povídá s hosty. Čepuje řízné trutnovské pivo Krakonoš. Také si tu můžete objednat pití podle bohatého nápojového lístku, samozřejmě i zmrzlinové poháry a několik druhů kávy s moučníkem.

V pensionu U dolu vám pomohou i s programem. Přímou u domu je v létě pěkně upravený velký pozemek, hřiště na volejbal, líný tenis, badminton i ohniště pro večerní piknik. V zimě je v ceně pobytu i dětský provázkový vlek s bezpečným dojezdem. Lyžařský vlek Karel se sjezdovkou je pro zdatnější lyžaře 300 metrů od pensionu a pohodlně k němu i zpět sjedete na lyžích. Nedaleko za domem prochází upravený pětikilometrový okruh pro běžkaře Haida. Grešlovi znají všechny okolní trasy vhodné pro pěší túry, horská kola, běžky i sjezdařské terény a dobře vám poradí s výletem do polských Krkonoš i Podkrkonoší a třeba dohodnou i exkurzi v pivovaru Krakonoš. Na zimu připravují domácí lázeň se saunou, whirlpoolem a ochlazovacím bazénem. Otevřeno mají po celý rok.



Pension U dolu, Malá Úpa, PSČ 542 27, majitelé Jitka a Vratislav Grešlovi, tel., fax (0439) 891 283, ubytování s polopenzí, pokoje se sprchovým koutem a WC, sat. TV, celoroční parkování na vlastním parkovišti přímo u pensionu. Domluvíte se i německy.

HORSKÝ HOTEL RUSALKA**Buchtová bouda – historická zajímavost!**

Jste-li na cestě do Pece pod Sněžkou a odbočíte-li ještě před Velkou Úpou na Křižovatce doprava, dojedete po pěti kilometrech jízdy smrkovým lesem do obce Dolní Malá Úpa se známým Spáleným Mlýnem. Podobnou cestou nepšel před vámi nikdo menší, než císař Josef II., aby dal podnět ke stavbě nejvýše položeného kostela v Čechách. Ze Spáleného Mlýna to není ani 200 metrů ke staré horské boudě, která si věrně zachovala svůj historický ráz. Počátky této boudy sahají do období kolem roku 1830, když se zdejší osadníci živilí horským hospodářstvím s chovem dobytka. Později, ve dvacátých letech našeho století získala bouda věhlas jako turistická ubytovna a Buchtelbaude – Buchtová bouda. A to nejen v Krkonoších. Kdo by je neznal, české buchtu plněné borůvkami, mákem, tvarohem nebo švestkovými povidly podávané s teplou vanilkovou omáčkou. To se musí prostě ochutnat. Rusalka je hostinec plný zákoutí s rustikální a útulnou atmosférou. Na jídelničku je všechno, co zdejší dobrá gastronomie umí – především česká, ale i evropská kuchyně s pozorným servisem a za dobrou cenu. Dům, z kterého je možné dojít pěšky na Sněžku, nabízí stylově zařízené hotelové pokoje se sprchou, WC a televizí se satelitním příjmem až pro 40 osob za příznivou cenu.

Každý zde najde něco pro svou pohodu – večery u krbu, posezení při hudbě na "pivní" terase, táborák a nebo jen odpočinek vedle zurčícího horského potoka. Horský hotel je otevřen celoročně denně od 11 hodin. V létě se tu v sobotu a v neděli odpoledne griluje. Pro každé zvláštní přání, třeba při rodinných nebo podnikových oslavách, má personál nejen odpovídající možnosti, ale hlavně nastavené ucho! Parkoviště je u domu, vaše čtyřnohé přátele můžete vzít s sebou. Majitel pan Kelle říká: "Horský hotel Rusalka, dům plný historie a zajímavostí zavázaný svou tradicí, spojuje národy. Kdyby císař Josef II. ještě mohl, určitě by nás poctil svou návštěvou!"



Horský hotel a restaurace Rusalka, Malá Úpa, PSČ 542 27, společnost Anežka Turistika, tel. (0439) 891 111, fax 891 170, ubytování (40 lůžek) se stravováním, restaurace s převážně českou kuchyní je otevřena denně od 11. hodin, SAT TV, parkování u hotelu, domluvíte se i německy.

Opat Kašpar z kláštera cisterciáků v Krzezsówě povolil rychtář Jakubu Rabe z pruské příhraniční vesnice Opavy dobývat uhlí v okolí Žacléře 15. srpna 1570. Tak jest psáno. Opravdový rozvoj těžby černého zlatá nastal až v 18. a 19. století. Na rozsáhlém ložisku otevřeném sítí štol Egydi, Josefi, Prokop, Karel, Vilemína a řadou dalších, vznikly po roce 1811 i vislé šachty Marie, Julie, Eliška, Františka a Jiří. Již koncem 19. století se jednotlivá těžarstva spojila do Západočeského báňského akciového spolku. V roce 1950 vznikl sloučením několika jam nynější důl Jan Šverma, nejstarší důl na černé kamenné uhlí v Čechách. V té době začalo hloubení hlavní těžní jámy Jan, které chybí jen docela málo metrů do rovného kilometru. Zhruba 600 horníků z téměř 900 zaměstnanců dolu vyváželo na světlo boží 200 - 250 tisíc tun uhlí za rok. Přechod na tržní hospodářství odhalil ekonomickou neúnosnost další těžby. Žacléřské hlubinné hornictví je po více než čtyřech stoletích od 31. 12. 1992 už jen historií. V zemi zůstalo nejen 8 a půl milionu tun vytěžitelných zásob, ale také víc než 77 km chodeb a překopů na rozloze 10 km², které je třeba postupně zasypat. Dlouhodobého úkolu se ujala společnost Gemec. Poslední parta horníků postupně rozebírá použitelný důlní materiál a opuštěné chodby zaplavuje elektrárenským popílkem, který po odčerpání vody vyplní prostor kompaktním "porobetonem". Spoustu důlních zařízení je proto nutno ještě několik let udržovat v provozu. Tak se zrodil nápad zpřístupnit část dolu veřejnosti. Adrenalinové sporty jako bungie - jumping nebo padákové létání nejsou pro každého. Zažít ale malé dobrodružství při fárání, jež bylo dříve denním chlebem nejednoho žacléřského chlapa, si může směle dovolit každý zdravý člověk starší 15 let.

Naše tříčlenná redakční skupina se na zkušební procházku podzemím vydala 19. dubna. Mučivá otázka, zda si dole neumažu polobotky, mě pronásledovala až do areálu dolu, kterému vévodí 42 m vysoká těžní věž. Když nás směnový technik Luděk Vlček pozval na vstupní školení o bezpečnosti a seznámil nás s obsluhou samozáchranného dýchacího přístroje, začalo mi docházet, že tady končí legrace. Ještě, že nás ujistil o dlouhých 300 minutách účinnosti přístroje. Navíc prý nikdo na dole nepamatuje jeho praktické použití. Optimisticky naladění přecházíme nádořím k pokladně. Vstupenka je vkusná a za 250 Kč se nám po vyfárání nezdá za ten zážitek zas tak mnoho. Následuje šatna a překvapení. Je to tu "po horníku" se vším všudy. Pěkně do naha a ustrojíte se do eráru - od trenýrek, košile a ponožek, až po černé fáračky, čili hornické montérky, bytelné gumové holínky a rukavice. Vše je čisté a srovnané. Klasická šatna s řetízky od stropu slouží jen opravdovým horníkům, pro nás "turisty" jsou připraveny poněkud civilizovanější šatní skříňky. Nezbytná přilba s bludičkou čelního světýlka a bateriovým zdrojem na opasku, přes rameno záchranný přístroj a smích už nejde zadržet. Směje se i všudybyl pan Stuchlík, který tady a v lampovně kraluje. S podivnými cejchovacími kleštěmi v ruce si nás ostřížím zrakem prohlíží. Naštěstí jimi cvaká jen chybějící dírky do opasku těm zvláště vychrtlým. K baterii a dýchacímu přístroji dostáváme v lampovně proti podpisu i tradiční plechovou známku s číslem. Ta zůstane v cáchovně zavěšená na orientační tabuli, dokud opět nevyjedeme na povrch. Osvědčené, jednoduché a dokonalé.

Těžní klec je železné monstrum o čtyřech etážích, každá pojme 15 lidí nebo dva hunty - důlní vozíky. V těžbě dokáže uhánět rychlostí 16 metrů za sekundu. S námi se skřipající a vrzající "plouží" rychlostí sotva poloviční až do přístupného čtvrtého patra v hloubce 250 m. Spodní patra se již postupně zaplavují. Vstupní jáma Jan je zároveň vtažná. Jí proudí do spleti chodeb neustále čerstvý vzduch. To vysvětluje i trochu nečekaný průvan. Mrtvou muzejní expozici ale nečekejte. Všechno je autentické a přes "starožitný" vzhled i funkční. Chodby jsou poměrně prostorné, zpevněné ocelovou výztuží s betonovými pažnicemi nebo dřevěným obložením. V mezerách se lesknou žilky černého uhlí. Po několi-

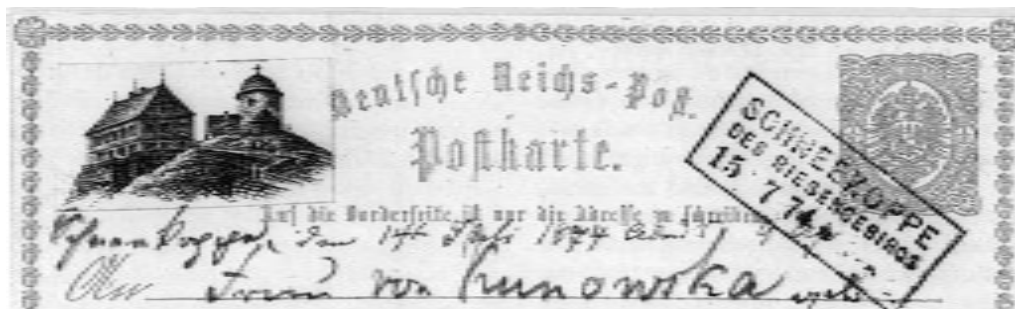


ka krocích mazlavým blátem se naučíte vertikálně šilhat. Jedno oko hlídá prostor nad hlavou, druhé pod nohama. Občas míváme na kolejkách seřazené železné vozíky naložené materiálem. Procházíme přes větrné mosty, komůrky z obou stran opatřené těžkými železobetonovými vraty. Lechtivé mrazení v zádech mě každou chvíli nutí k ohlédnutí. Pichlavá světélkující očička permoníků jsem ale nespasil. Navštěvujeme miniděpo důlních lokomotiv a čerpací stanici, kde mohutná čerpadla zajišťují koloběh důlní vody. Gumáky těžknou nalepeným blátem, přilba mi nesedí a řemen samozáchranného přístroje začíná tláčit do ramene. Člověk si náhle uvědomí, že by při tom všem měl pracovat a v duchu se sklání před hornickým řemeslem. Ještě podejít řadu vaniček s vodou, umístěných ledabyle u stropu a vůbec ne proto, aby průchozím nekapalo za krk! Je to protivýbuchová uzávěra. Nemá cenu si něco nalhávat. V uhelných slójích, se jak známo, tvoří výbušné plyny. Bezpečnostních opatření není nikdy dost. Proto ustavičné větrání, hrázové dveře a přísný zákaz otevřeného ohně. V šatně jsme museli odložit fotoaparáty a dokonce i digitální hodinky. Při zpáteční cestě se klec jakoby náhodou prudce zastaví a pěkně zhoupne. Jen šibalské ohníčky v očích štajgra Engelberta Kirsche, který nás celou dobu provázel, napovídají, že stejnou kulíšárnu můžete očekávat i od jeho kolegy Bohumila Feesta. Oba jsou profesionální horníci, náš průvodce i to štajgrování zdědil po otci, a dobře vědí, co si mohou dovolit. Jak je v Žacléři tradicí, hovoří i plyně německy. Na povrchu nás čeká ještě prohlídka strojovny, odevzdání výstroje panu Stuchlíkovi a hupky pod sprchy. Brali jsme to docela svižně; ale i tak počítejte s dobrými dvěma hodinami. V budoucnu se vyhlídková trasa přestěhuje do 1. patra, kde by podle plánu ředitel žacléřského závodu Karla Novotného měla zůstat natrvalo. To nás potěšilo, protože stejně veselé i poučné dopoledne můžete zažít i vy.

Zdař Bůh.

Turistické fárání v Žacléři, Společnost GEMEC s r.o., ředitel ing. Karel Novotný, rezervace tel: (0439) 876 154 a 7, fax: 876 123, v provozu je od ledna letošního roku vždy v úterý a ve čtvrtek v 9 a v 11 hodin. Exkurzi může absolvovat vždy nejvýš 20 zájemců, nejméně 3 osoby. V sobotu je exkurze možná při objednávkě nejméně 3 dny předem a pro nejméně 15 osob. Zaparkujete před závodem. Výklad je i v německém jazyce.

Hlavní aktivitou společnosti Gemec je těžba a prodej černého uhlí v nově otevřeném povrchovém dole na nedalekém kopci Jiří a hlavně výroba a prodej široké škály tvárných sušého zedění. Odbyt zajišťuje pan Luděk Vlček, tel. 876 154, 876 111, v pracovní dny od 6.00 do 14.00 hodin.



ČESKÁ POŠTOVNA NA SNĚŽCE

Jedenáctého září 1999 uplyne sto let ode dne, kdy z vrcholu Sněžky odeslali turisté první pohlednice a dopisy s kulatým razítkem C.K. rakouské pošty SCHNEEKOPPE - BÖHMEN. Sběratelé poštovních kuriozit se budou letos těžko rozhodovat, jestli si pošlou ze Sněžky pohlednici s datem ze dne stého výročí nebo už o dva dny dříve se zajímavým 9.9.99 v 9 hodin. Razítko z vrcholu nezajímá jen sběratele, ale potěší každého příjemce. Proto první poštovna na Sněžce vznikla, na tehdy německé straně dokonce už před 127 lety.

Asi nejdříve iniciátora založení první poštovny na Sněžce, ale já podezírám tehdejšího majitele obou vrcholových bud Friedricha Sommera, že to byl právě on, kdo v roce 1872 dosáhl otevření Říšské německé poštovní agentury v Pruské boudě. Zřízení je stvrzeno úředním listem ze dne 22. května 1872. Proto můžeme toto datum považovat za skutečný poštovní začátek na Sněžce. Před vznikem poštovny na české straně o čtvrtstoletí později, všechna pošta odtud putovala přes Německo. Kromě pohlednic a dopisů hosté posílali i peníze a dokonce balíčky. V tabulce rekordů je uvedeno, že v roce 1890 z vrcholu odešlo 130 balíků. V nejpilnější době 1895 ze Sněžky vypravili 80 760 různých poštovních zásilek. Přitom německá a později i rakouská poštovna byly otevřeny jen v létě od poloviny května do září. O mezinárodním statutu Sněžky svědčí i obsazení poštovny. Od roku 1875, kdy už obě boudy vlastnil Friedrich Pohl, vedl poštovnu rakouský poštovní a telegrafní zaměstnanec Johann Kirchschrager z Malé Úpy. V sezóně přebýval na České boudě až do své smrti v roce 1921, kdy ho nahradila Marie Mitlöhnerová z Pece. Německá poštovna patřila pod poštovní úřad v Karpaczi a měla i svého vlastního listonoše, kterému se německy říkalo Koppenbriefträger, tedy "Sněžkový listonoš". Přicházel nahoru každý den odpoledne, po uzavření poštovny pomohl s orazítkováním a ráno sešel se zásilkami do údolí.

Poštovna Císařské a královské rakouské pošty byla otevřena 11. 9. 1899 na České boudě z podnětu pánů Kleina a Votočka. Jistě k tomu přispěl stále rostoucí turistický ruch a úspěšný provoz německé poštovny. Přestože Česká bouda náležela katastrálně do Malé Úpy, poštovnu od samého začátku spravoval lépe přístupný poštovní úřad v Peci. Odtud také chodil v letní sezóně denně pošťák, aby večer snesl na krosně všechny zásilky. Nezřídka bylo jen pohlednic patnáct kilogramů. Podle římské sedmičky na razítku poznáme, že expedice byla v 19. hodin. Další horské poštovny rakouské pošty sloužily od roku 1901 také na Petrovce a na Černé boudě. Po vzniku Československa všechny pracovaly dál, jen ta na Sněžce byla v letní sezóně 1919 uzavřena. Snad k tomu přispěla skutečnost, že majitel Emil Pohl byl německým občanem. Možná i díky loajálnosti rodiny Pohlů vůči ČSR byl od roku 1920 obnoven běžný provoz. Horší osud Českou poštovnu potkal v roce 1938, kdy po obsazení Sudet německou armádou byla uzavřena a tak zůstala i po válce. Smutnou skutečnost potvrdil úřední zápis z 1. dubna 1947. Přes válku pracovala na vrcholu jen sběrna pošty, kterou razítkovali až v Horní Karpaczi. Stejná praxe se tu udržela do roku 1958.

Dlouhá desetiletí jsme považovali likvidaci poštoven na vrcholu Sněžky za definitivní, až nová svoboda ukázala, že i takovéto činnosti bránily oba po sobě jdoucí totalitní režimy. Se zánikem toho posledního mohla poštovna znovu na svět. S nápadem přišla bývalá poštmistrová z Velké Úpy Jaroslava Skrbková. Poštovnu nemohla otevřít v České boudě, která je v havarijním stavu, tak se svou rodinou opravila malý domek mezi kaplí a boudou a 20. srpna 1994 otevřela Českou poštovnu na vrcholu Sněžky. Nejprve se razítkovalo jen ilustrovaným gumovým památečním razítkem, ale brzy Jaroslava "Kača" Skrbková získala statut skutečné poštovny a tím i úřední kovové razítko České pošty. První orazítkované pohlednice z vrcholu Sněžky odešly 1. září 1995, tedy po šestapadesátileté přestávce.

RAZÍTKO ZE SNĚŽKY

Hlavním smyslem razítkování pošty je znehodnocení známky, kterou za doručení platíme. Razítkování na vrcholu Sněžky má v sobě ještě něco víc, než pouhý úřední úkon. Říká adresátovi, že jsme tam nahoře byli a vzpomněli si na něho. Nejstarší rámečkové třířádkové razítko německé poštovny bylo zvláštní tím, že kromě jména poštovny SCHNEEKOPPE (Sněžka) a datem obsahovalo i geografické upřesnění lokality DES RIESENGBIRGS (v Krkonoších). Jinou kuriozitou ze Sněžky jsou první pohlednice. Vznikaly nalepením malého litografického obrázku vrcholu Sněžky na korespondenční lístek. Protože neznám nikoho, kdo by tuto vzácnou "pohlednici" měl ve sbírce, přetiskli jsme ji z publikace pana Hanse Veita. Je nejstarší poštovní obrázkovou zásilkou s motivem z českého území, i když na německém korespondenčním lístku.

Poštovní razítka se postupně měnila a tak druhé razítko ze Sněžky bylo jednokruhé. První razítko české resp. rakouské poštovny bylo dvoukruhé a aby se odlišilo od německého, doplňovalo jméno

dokončení na straně 18



Velká Úpa v roce 1891. Zleva je škola, stará fara, hostinec s poštou, původní koloniál a řeznictví Bönschů, vpravo vedle kostela Restaurant Habsburg s valbovou střechou a za ním lesní správa s výrazným předním sedlovým vikýřem. Větší dům úplně vpravo je již zaniklá Adolf-Nesseniho brusírna dřeva.

Pec pod Sněžkou je městem složeným ze dvou místních částí – Pece samotné a Velké Úpy. Když horská osada v 16. století vznikala, byla jedním celkem a jmenovala se právě naopak Úpa, později Velká Úpa. První číslování domů zavedené podle výnosu císařovny Marie Terezie v roce 1771 bylo pro celou obec společné. Ovšem už o půlstoletí později, při vzniku stabilního katastru v roce 1841, byla obec rozdělena na tři díly. Jednotlivé luční enklávy na pravém břehu řeky Úpy patřily do prvního, na levém břehu do druhého a Pec do třetího dílu Velké Úpy. To byl první krok vedoucí k vytvoření tří samostatných obcí v roce 1871. Vydržely oddělené až do roku 1945, kdy se v úplně nových podmínkách sloučily první dva díly Velké Úpy. Ke spojení v jednu obec Pec pod Sněžkou došlo v roce 1960 a přečkalo i místní referendum za osamostatnění Velké Úpy v roce 1990 a znovu v roce 1992. Úpu a Pec vždy spojoval společný kostel a hlavně hřbitov. V okolí vznikly další významné stavby a tím se utvořilo přirozené historické centrum horské obce. Postupem času se správa sice posunula do Pece, ale nejstarší památky zůstaly ve Velké Úpě. Je pravdou, že v poválečných desetiletích význam tohoto místa pod tíží událostí poklesl, ale s novou dobou si více a více místních obyvatel uvědomuje jeho nenahraditelnost. Už se jistě nebude opakovat situace z roku 1962, kdy byl schválen Směrný územní plán, který kromě bourání stovky historických domů počítal i s likvidací hřbitova nejpozději do roku 1975. O novém přístupu svědčí i opravené a udržované domy v této části města. I proto si vás dovolujeme pozvat ke krátké návštěvě pozoruhodného místa.

Skupinou historických domů prochází původní uzounká silnice, která jen na kousek odbočí z té nové - hlavní. Ani se nechce věřit, že tudy až do roku 1970 projížděla veškerá doprava do Pece pod Sněžkou. Pamatují se na složité vyhýbání autobusů, které musely často i couvat, aby postupně projely. A to přímo pod kostelem bývaly ještě zastávky v obou směrech. Před vstupem do úzké uličky ve směru od úpského náměstí se podívejte vpravo do stráně na první významný dům. Roubenou chalupu nechala postavit v roce 1824 hraběnka Amálie Schaffgotschová jako velkoúpskou lesní správu. I když se polesí přestěhovalo do Horního Maršova, bývalý fořt Jan Rousek tu bydlí dodnes. Dům je zajímavý nejen svou historií, ale i jako doklad původní krkonošské architektury.

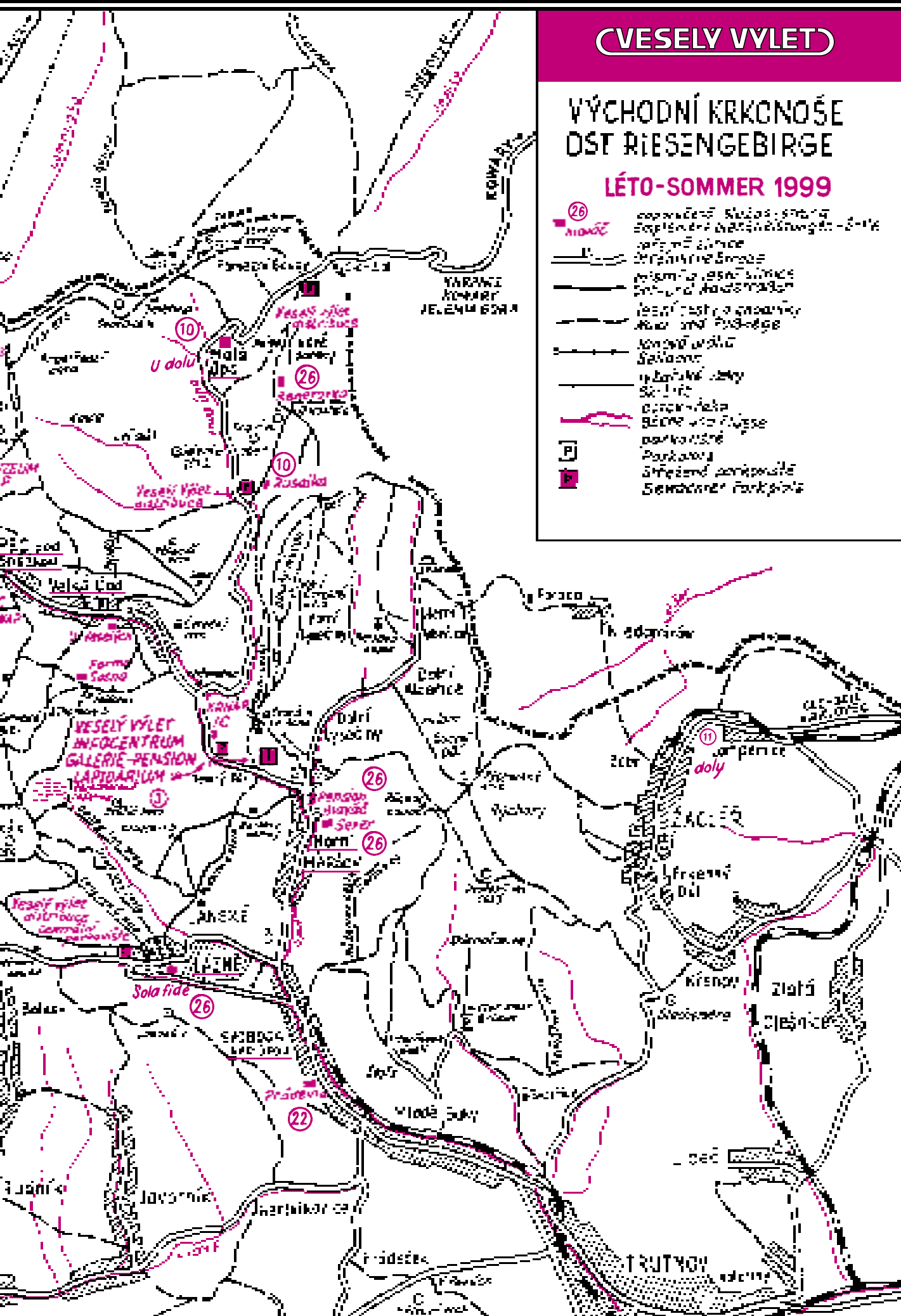
Jednotlivé prvky jsou v harmonickém souladu – sedlová střecha, svislé bednění zakrývající trámy roubení i štítů, vzadu velký seníkový vikýř, veranda a především na dvou podpěrách stojící přední sedlový vikýř nad hlavním vchodem. Z dobových fotografií vyplývá, že je to v úpském údolí pravděpodobně první užití předního vikýře, který umožnil zřízení hostinského pokoje na půdě chalupy. Nevíme, zda nejlepší pokoj v domě původně sloužil lesnímu personálu nebo i cizím letním hostům, ale jeho užití předešlo svou dobu. Byl do chalupy vestavěn jistě před rokem 1890, kdežto prosvětlování půdy tímto elegantním způsobem se stalo běžné až o dvacet let později.

Jen o kus dál stojí mezi starou a novou silnicí další roubený dům, jeden z nejkrásnějších v Peci pod Sněžkou. Byl na základech staré chalupy postaven nejpozději v roce 1906 Vinzenzem Hintnerem, pekařem a pozdějším starostou Velké Úpy I. díl. Jako jeden z prvních použil zvýšený krov na tzv. půlštok, který z půdy udělal veliký obytný prostor. Na nezakrytých trámech roubení si můžete na pravém rohu dobře prohlédnout starý způsob spojování trámů na tzv. rybinu. Je jen škoda, že vyhlášenou cukrárnu manželů Fialových komunisté zavřeli a po čtyřech desetiletích majitelé neměli sílu ji obnovit. Ani v protějším domě se hospoda neudržela. Někdejší Restaurant Habsburg stojí asi od roku 1835 na vysokém sklepě a má valbovou střechu typickou víc pro vesnické fary nebo školy. Klenuté zárubně zdobící kamenný suterén připomínají dobu, kdy se i ve sklepě nalévalo víno a kořalka.

Dlouhý dům přímo pod kostelem je údajně nejstarší v Peci pod Sněžkou. Byl sice na začátku 20. století rodinou Bönschů při přestavbě zvýšen o jeden a půl patra, ale kamenný suterén a přízemí jsou prastaré. V domě býval obchod, řeznictví a povoznictví se sklady a stájem. U domu nebyly žádné pozemky, proto Bönschové měli seniště na horách. Jako jedni z prvních proměnili obyčejné letní boudy na hostince a z vydělaného kapitálu koupili další horské boudy. Patřila jim třeba Luční a Rennerova bouda na Bílé louce, Richtrovky, Klínovka i Černá bouda. Z velkoúpského domu povozníci a nosiči zásobovali jejich boudy na horách. I sousední, moderněji vyhlížející dům má svou bohatou

dokončení na straně 16

VÝCHODNÍ KRKONOŠE
OST RIESENGBIRGE

[illegible]

pokračování ze strany 13

historii. Od roku 1866 v domě sídlil poštovní úřad a později i místní spořitelna. Původní roubená chalupa byla po roce 1900 z poloviny zbořena a doplněna současným vysokým zděným domem. Ve staré dřevěné části zůstal hostinec U pošty až do roku 1945, pak byla zbořena. Levou stranu historického centra zakončuje pomník padlých vojáků z první světové války. Vzadu na něm najdete letopočet 1908, který vypovídá o jiném účelu zřízení pomníku. Původně na velkém kameni stál císař Josef II., kterému složili místní obyvatelé hold za pomoc při zřízení kostela a farnosti. Po vzniku Československa byly podle nařízení úřadů odstraněny všechny symboly staré moci a Josef II. musel rovněž dolů. Kámen byl přesekána a opatřen deskou se jmény padlých velkoúpských rodáků v letech 1914 až 1918. Ta zmizela po roce 1945, aby snad novým obyvatelům nepřipomínala skutečnost, že Velkou Úpu kdysi založili osadníci s německými jmény.

Nedílnou součástí krásného místa je škola z roku 1860 a fara přestavěná do dnešní podoby kolem roku 1895. Oba domy už neslouží svému účelu, ale architektonicky výrazně ovlivňují celý soubor staveb. Pěkně je to vidět z cesty k Janovým boudám na protější stráni. Lokalitu dříve doplňovaly na obou koncích dvě továrničky s dřevobrusem. Kneifelovu pod školou vzala povodeň už v roce 1897, větší Adolf-Nesseniho brusárna stála v cestě nové silnici. Hlavní dominantou je přece jen kostel Nejsvatější Trojice z roku 1788. Na stropě uvnitř kostela je vyobrazen Ježíš Kristus žehnající obci. Celou výzdobu vytvořil při generální opravě v roce 1933 moravský výtvarník Alfred Meissner. Vyobrazení historického centra Velké Úpy odráží stav v době rekonstrukce. Kostel je otevřený vždy při bohoslužbě v sobotu o půl páté. Správcem kostela je poslední žijící nosič nákladů na Sněžku pan Helmut Hofer. Ještě se podívejte na hřbitov. Malá vrátka jsou u domku s márnici z roku 1900. Do té doby stála malá márnice, zcela nahoře u hřbitovní zdi, kde je nyní hrobka Vinzenze Bönsche z Luční boudy. Úplně stejná se zachovala v Malé Úpě. Staré, často povalené náhrobky, travnatý povrch bez cestiček a letité stromy místu dodávají romantickou atmosféru. Takovou má i celé "Staré město velkoúpské".



Po trase nosičů z Velké Úpy na Sněžku

Na Sněžku můžete vyjet snadno lanovkou nebo si zkrátit cestu z Velké Úpy lanovkou na Portášky. My vás zveme k výstupu po trase, kudy nosiči vynášeli zásoby do České boudy na Sněžce. Překonáte vzdálenost necelých osm kilometrů a výškový rozdíl 870 metrů. Výstup je příjemný, protože neponesete stokilovou krosnu, jako kdysi velkoúpsští nosiči. Cesta v dolní části není značená, dávejte tedy pozor na orientaci. Zato poznáte hezké, méně známé partie Pece pod Sněžkou.

Úzká cestička stoupá od velkoúpského náměstí mezi hotelem Hela a prodejnou potravin. Hned po několika metrech stojí vlevo zajímavá stará roubená chalupa čp. 135. Stoleté jasany lemující začátek cesty připomínají, že chodník byl dříve hlavní obecní cestou, která vedla na Zadní Výsluní. Prochází kolem skalních výchozů, kvůli kterým nebyly tyto partie přeměněny na dříve tolik potřebné louky. Cesta je dokladem šetrnosti horalů, kteří ji postavili raději ve složitém terénu, než by obětovali jen několik akrů svých luk. Před pensionem U Modříny uhýbá naše trasa doleva. Pod námi zůstanou stáje a výběhy koní zdejšího chovu amerických kovbojských Quarterhorse, dovezených sem přímo z Texasu. Po pěti serpentínách dojdeme na širokou pevnou cestu. Dáme se doleva ke srubové farmě rodiny Šimralů. Díky jejich chovu dobytka jsou všechny louky na Zadním Výsluní pěkně posekané i spasené a svěže se zelenají.

Za chalupou Foměnka uhneme doprava a po travnaté pěšině podél kamenné terasy dojdeme k lesu. Tady cesta prudce stoupá po starém průseku. Novější širší cesta se serpentinou vede také



Seniště na Růžohorkách

naším směrem, ale již po několika metrech z ní musíme uhnout doleva, protože za chvíli končí u malé chalupy. Orientačně složitější místo překonáme i tím, že se vydáme podél telefonního vedení. Ve stoupání je dobře vidět původní štětování. Při této prastaré technologii stavby cest se jednotlivé placaté kameny stavěly na výšku a důkladně vyklínovaly drobnými kamínky. Takový povrch vydržel i při největších průtržích mračen. Starou cestu náhle protíná nová lesní svážnice spojující Janovy boudy a Karlův Vrch. Přestože stará štětovaná cesta pokračuje rovně do svahu, my uhneme kvůli zajímavějším partiím doprava a přejdeme po svážnici přes louky. Podejdeme pod lanovkou na Portášky a hned po třiceti metrech zahneme doleva na prudkou cestu. Brzy mineme malebnou chalupu Helmuta Hofera, kde nosiči z jeho rodiny na noc ukládali vynášený náklad. V roce 1902 ji důkladně opravil Ignaz Hofer a v té podobě stojí dodnes. Určitě nepůjdeme přes louku, protože ta zdejší je ještě pořád vzácnou loukou přinášející obživu svým hospodářům. Po pěšině projdeme lesem až nahoru na Portášky.

Žlutě značená cesta od Janových bud nás dovede až na vrchol Sněžky. Jen kousek nad horní stanicí lanovky Portášky byla první ranní zastávka nosičů. Než došli na Růžohorky, odpočívali ještě jednou v lese. Růžohorky bývaly významným seništěm úpských hospodářů. Stálo tu sedm letních chalup, do kterých se i s dobyttem na léto stěhovaly celé rodiny. I Hoferové tu měli jednu letní boudu. Od června do konce října v okolních lesích pásli svá zvířata a sušili seno, které uložili na půdu a v zimě svázeli na saních rohačkách do svých trvalých domovů ve Velké Úpě. Horské seno jim umožňovalo chovat více kusů dobytka a tím se snadněji uživit. Podle vyprávění pana Friedricha Kneifela tu 29. června v roce 1917 napadlo půl metru sněhu, který zůstal týden ležet. Tehdy jeho otec a další horalé museli naopak z údolí senů vynášet, aby jim šedesát ustájených jalovic nepošlo hladu. Všechny letní boudy v různých letech zanikly, pouze jedna byla přestavěna na hostinec pro hosty a později na rekreační chalupu. Mnohem známější se stala dnešní bouda Růžohorky, postavená v sousedství teprve v roce 1903 hostinským Ignazem Richterem. Útulný interiér i dnes láká ke krátkému občerstvení. Nosiči s nákladem na zádech sedávali venku na lavičce na zápraží a na rozdíl od nás do hostince zavítali jen zřídka kdy cestou zpět.

Příjemná cesta Starým lesem prochází kolem mezistanice lanovky na Růžové hoře. Další úsek pouti nás vede mezi rozsáhlými porosty kosodřeviny a po chvíli konečně vidíme i náš cíl. Nejlepší pohled na vrchní část Sněžky je z velké louky, kde jsou i malé lavičky. Pohodlně sejdeme do sedla mezi Sněžkou a Růžovou horou, odkud začíná závěrečné více než kilometrové stoupání. Tady nosiči odpočívali celkem třikrát, naposledy těsně pod vrcholem. My to projdeme určitě rychleji a ještě si stihneme povšimnout krásných žlutých jeřábů, které kolem chodníku kvetou v polovině léta. Při opravě cesty byly ošetřeny okolní plochy zničené mnohaletou erozí, takže se i na ně vzácné rostlinky vrací. Nosiči si možná před lety tuhle obyčejnou krásu neuvědomovali, v jejich době bylo všude plno kvítí. Ale jedno máme společné. Po dosažení vrcholu si oddechne, že máme výstup za sebou.

Přestože se v Krkonoších nosily náklady na krosnách několik století, zůstalo nosičské řemeslo spojeno především s rodem Hoferů z Velké Úpy. Vynášeli těžké náklady na vrchol Sněžky nejméně sto let. Nám první známý v řadě Ignaz Hofer nosil stavební materiál už v roce 1868 na stavbu České boudy na Sněžce. Jeho syn Johann Hofer vynášel náklady na Sněžku v letech 1883 až 1933, tedy celých padesát let. Johannův syn Emil Hofer dělal předáka partě nosičů z Velké Úpy. Emilův bratr Robert byl nosičem na Sněžku úplně posledním. Skončil s vynášením až v roce 1961. Robertův syn Helmut vynášel náklady na Sněžku od klukovských let. Opustil nosičské řemeslo teprve několik let po spuštění lanovky na vrchol naší nejvyšší hory. Dodnes žije v chalupě svých předků na svahu Portášek nad Velkou Úpou. Právě tudy vedla hlavní trasa vynášek na Sněžku.

Hoferové proměnili někdejší prales na louky koncem 16. století, aby tu mohli chovat dobytek a zajistit si základní živobytí. Své zahrady, jak dříve intenzivně obhospodařovaným loukám říkali, zřídili na prudkých jižních svazích Velké Úpy. Dnes louky tvoří nejvyšší část sjezdovky s lanovkou Portášky. Až do roku 1945 se celá stráž jmenovala podle zakladatelů Hoferovy boudy. A právě díky místu dostali zdejší horalé příležitost stát se hlavními zásobovači obou bud na Sněžce. Pruská i Česká bouda patřily tehdy rodině Pohlů z Karpacze a byly perfektně fungujícími hotely s velkými restauracemi a čtyřicetičlenným personálem. Zásobování obstarávalo dalších nejméně deset nosičů. Několik jich nosilo hlavně dřevo z Obřího dolu, další chodili od Karpacze a vynášeli zboží dopravené povozy k Obří boudě, ale největší parta nosila potraviny a ostatní zásoby z Velké Úpy.

Šest dní v týdnu, po celý rok, scházeli z Hoferových a sousedních Sagasserových bud každý podvečer chlapi do skladu na náměstí ve Velké Úpě, aby si připravený náklad navázali na krosny. Břemena to byla úctyhodná. Pro dobrý výdělek nenosili méně než osmdesát kilogramů, často i sto kilo. Na jednoduché dřevěné krosny, tvořené pouze zádovou deskou a popruhy, navazovali sudy s pivem, basy s lahveňmi vína, krabice cukru, masa, mouky, sýrů, všeho co potřebuje dobrý hotel. Zpestřením bývalo vynesení malého prasátka, které se dokrmovalo zbytky z kuchyně přímo na vrcholu Sněžky. Zachovala se fotografie z roku 1929, na ní Hoferové s dalšími nosiči vynášejí klavír. Znamé jsou výkony štíhlého Roberta Hofera, který vynesl z Velké Úpy například 140 kilogramů těžkou pokladnu. Asi vůbec nejtěžším nákladem byla dvou a půlmetrová ocelová roura pro meteorologickou stanici. Stošedesát kilogramů těžký náklad vynesl Robert po zasněžené "Zick-zack weg" od Obří boudy v březnu 1944.

Při běžných vynáškách si ještě večer každý nosič vynesl krosnu do své chalupy, kde i se zbožím přenočoval. Robertu Hoferovi trvala cesta se stokilovou krosnou z Velké Úpy do chalupy v horní části Portášek hodinu i s jednou zastávkou. Ráno společně vyrazili na nejméně tři a půl hodiny dlouhý výstup na Sněžku. V zimě se vynáška podle podmínek protáhla o hodinu, ale i na dvojnásobek. Na trase měli celkem deset krátkých zastávek. Až když se s krosnou ze zad, sedávali například na lavičce u Růžohorek, na svahu cesty ve Starém lese před později postavenou stanicí lanovky Růžová hora nebo na upraveném kamenném sedátku v poslední zatáčce těsně pod vrcholem. Naposledy si sedli s plnou krosnou na váhu v České boudě. Podle vnesených kilogramů jim správce připsal další peníze k výplatě. Po složení nákladu si nosiči navázali prázdné sudy a jiné obaly, aby mohli sestoupit po stejné trase dolů. Snášení pro ně bylo často stejně namáhavé, jako vynáška. Jejich kolena trpěla hlavně v prudkém klesání do Velké Úpy. Doma v chalupě se zastavili na jídlo a už spěchali dolů do vsi, aby složili obaly a připravili si další vynášku.

Helmut Hofer vynesl svůj první náklad na Sněžku v roce 1939, ve svých šesti letech. Byl to šestikilový poštovní balíček. Potom nosil s otcem často a bez odměny. Patřilo to k rodinným povinnostem stejně jako třeba sušení sena pro dobytek.

Díky řemeslu mohli Hoferové zůstat ve své chalupě i po roce 1945. Helmut Hofer si dodnes pamatuje na den, kdy se loučili se svým domovem, protože měli naposledy sestoupit do Velké Úpy a odjet s transportem na Usedom ve východní zóně poválečného Němec-

ka. Už přišli sousedé, aby jim pomohli s rancí. Do tichého posezení jen hodinu před odchodem, vtrhl František Novák, první nájemce České boudy na Sněžce. Mával potvrzením z Prahy, že nosiči mohou zůstat. Oddechli si Hoferové i hoteliér, který by se bez nich jen těžko obešel. Pak byli sbaleni ještě jednou, ale opět kvůli své profesi zůstali. Po třech letech se stali znovu československými občany a mohli si koupit zpět svou chalupu, louku i dobytek.

V roce 1948, když mu bylo necelých patnáct let, stal se i Helmut Hofer nosičem z povolání. Nejprve nosil poloviční náklady, ale brzy dospěl a i jemu krosny ztěžkly na osmdesát až devadesát kilo. Po spuštění lanovky ubylo nosičům práce, Robert a Helmut Hoferové zůstali posledními. Při špatném počasí zásobovali Českou boudu zbožím ze stanice lanovky na Růžové hoře. Práce však bylo stále méně a když Helmut Hofer v roce 1953 onemocněl žloutenkou, rozhodl se s nošením skončit. Práci našel v textilní továrně v Horním Maršově, kde se postupně doučil a devětatřicet let měl na starosti elektroúdržbu celého provozu. Vedle toho dodnes udržuje horské hospodářství svých předků s jedním až dvěma kusy dobytka. Zelený čtverec perfektně obhospodařované louky s chalupou uprostřed rozeznáte na celé stráni i z velkoúpského náměstí. Otec Robert Hofer nosil na Sněžku až do roku 1961, jen tři roky nato zemřel. Jeho hrob na malebném hřbitově ve Velké Úpě poznáte snadno. Na černé desce je zachycena Sněžka a štíhlý nosič se stokilovým sudem na krosně, kterou si nadlehčuje nezbytnou holí. Povšimněte si, že porosty kosodřeviny na obrázku již protíná průsek pro budoucí lanovku. Výtvarník možná neúmyslně zachytil konec staré a začátek nové doby v Krkonoších.

Pro turisty bývalo setkání s nosiči vítanou atrakcí. Jedni je litovali pro těžkou práci, jiní obdivovali jejich houževnatost a dost bylo takových, co se s nimi vyfotografovali. I tak vzniklo několik fotografií nosičů z rodiny Hoferů, z nichž ty nejhezčí si můžete prohlédnout v útulné České poštovně na vrcholu Sněžky. Tato fotografie je jednou z posledních. Otec Robert (vlevo) vynesl na Sněžku tzv. půlku, tedy sud s 50 litry piva. Jeho náklad vážil skoro 100 kilo. Syn učedník Helmut Hofer měl tehdy na krosně poloviční náklad.



pokračování ze strany 12

poštovny i jméno země BÖHMEN. Na to reagovala i německá strana zavedením dvoukruhového razítka s můstkem a v závorce uvedeným PREUSS., později PREUSSEN a nakonec Preuß. (Prusko). Razítko C.K. rakouské pošty nacházíme na pohlednicích i po vzniku Československa, až se od roku 1920 objevuje dvojjazyčné SNĚŽKA – SCHNEEKOPPE. Zcela nepochopitelně se v České poštovně od roku 1922 používá rámečkové třířádkové razítko jinde určené pro vlakovou poštu a ještě navíc s chybou v českém jméně. Namísto již známého a užívaného Pec je tu fonetický přepis PECE z německého PETZER. To bylo částečně napraveno až v roce 1934, kdy v novém rámečkovém razítku se skosenými rohy bylo jméno obce uvedeno správně. Současné razítko České poštovny je dvoukruhové s můstkem a netradičně se siluetou Sněžky. Upozorňujeme, že ke stoletému výročí připravuje Jaroslava Skrbková spolu s Českou poštou příležitostné razítko. Vedle poštovních razítek je na starých i nových pohlednicích velké množství různých ilustračních razítek, které připomínají návštěvu Sněžky a dalších míst. I ty sbírejte, jistě udělají po letech sběratelům radost. Poštovna je v letní i zimní sezóně otevřena denně podle potřeb turistů a počasí někdy od 7 do 19, ale když prší třeba jen do dvou.

Zajít nebo vyjet lanovkou na Sněžku se jistě vyplatí nejen kvůli razítku na pohlednici nebo ve vandrovní knížce. Mimořádným okamžikem letošního léta je zatmění slunce 11. srpna v 11 hodin a devět minut. Připravte si začouzené sklíčko nebo brýle překryté tmavým filmem. Jedině tak si téměř úplné zatmění dobře prohlédnete. O den dříve, 10. 8. v 11 hodin je v kapli sv. Vavřince mše svatá. Nejen v tyto dny vám přejeme hezké počasí.



Okolo Černé hory vedou lesní cesty, které jsou jako stvořené pro horskou cyklistiku. Doporučený okruh není obtížný, ale jako všude v Krkonoších, budete šlapat hodně do kopce. Nejjednodušší výjezd z Pece pod Sněžkou je po zpevněné cestě na Lučiny. Modře značená silnička okolo hotelu Poustevník a přes Vysoký Svah je kratší, ale výrazně prudší než žlutě značená pod Hnědým Vrchem a přes Zahrádky (tady už neznačená). Na Lučiny ale nejlépe vyjedete od dolní stanice lyžařského vleku Javor málo frekventovanou žlutě značenou lesní cestou (trasa 20) přes Javoří a Vebrovu boudu. Všechny tři cesty vás dovedou k Pražské boudě na Lučinách, kde končí největší stoupání celé túry. Pohodlně projedete kolem Kolínské boudy až na důležitou křižovatku v sedle za ní. Tady se dejte napravo, trasa je označena 19B, po ní projedete jihozápadní svahy Černé hory. Cesta je zaříznutá do velmi prudkého svahu, z prostoru pod vámi se až tají dech. Svážnice prochází přes luční enklávu Zrcadlovky a ústí na lesní silničku na Černou horu. Táhlým stoupáním se dostanete nad Zineckerovy boudy a po 300 metrech se

vyhnete dalšímu prudkému výjezdu odbočením doprava na neznačenou lesní cestu. Projedete kolem lyžařského vleku Anděl a už po rovině přijedete na křižovatku turistických cest. Dejte se dolů k Velkým Pardubickým boudám a dál po zelené značce (1B) k Modrým kamenům a Krausovým boudám nad Horním Maršovem. Při sjezdu jste si odpočinuli, proto zahněte doleva mezi dvě bývalé hájovny a za nimi po kamenité svážnici hned doprava. Těžký kousek brzy vystřídá jízda po vrstevnici krásnými partiemi úbočí Světlé hory. I u malebného souboru původních krkonošských chalup Velkých Tippetových bud se držte vyznačené trasy č. 23, která vás dovede až na Valšovky. Odtud sjedete do Velké Úpy. Asi tříhodinový okruh patří mezi nejhezčí v okolí Pece pod Sněžkou a při variantě přes Javoří boudy vás provede těmi nejkldnějšími partiemi východních Krkonoš.

Půjčovna horských kol je v centru Pece pod Sněžkou ve sportovním areálu u kapličky, kde si můžete dohodnout i průvodce nebo další program v přírodě jako turistiku, rafting i horolezectví s instruktory. Jsou tu tenisové kurty s půjčovnou vybavení a podle zájmu s výukou tenisu. Otevřeno je denně od 15. června do poloviny září v době od 9 do 19 hodin. Půjčovnu i programy vede Jiří Matějů, telefon 0603 701050. S instruktory se domluvíte i německy a anglicky.

<http://www.krkonoše-net.cz/pec>

ZÁSOBOVACÍ SERVIS V PECE POD SNĚŽKOU

Pro hosty nabízí transport zavazadel i osob na horské boudy terénním vozidlem a v zimě sněžnou rolbou. Na překladišti u peckého náměstí najdete úschovnu zavazadel i kol. Pro turisty je v centru služeb Klondike denně od 7 do 19 hodin prodejna pečiva s mléčným bufetem, kde si před i po túře dáte levně třeba kafe s koblíhou.

Pro boudaře slouží překladiště, kam si mohou nechat složit od svých dodavatelů zboží a během dne kdykoli v létě i v zimě v době od 7 do 18 hodin vyzvednout. Výhodou je soustředění všech nákupů na minimální počet závozu na boudu s úsporou času boudařů, který mohou věnovat svým hostům. Další službou je kompletní zásobovací servis, kde si boudaři objednávají vše od rohlíků, mléčných výrobků, zeleniny, mraženého zboží, drogerie, nápojů včetně piva za ceny dodavatelů s možností dopravy zboží až do boudy a pomoc při zimním předzásobování.

Překladiště a zásobovací servis, Pec pod Sněžkou 188, provozuje Pavel Volk, tel. (0439) 796 353, 0601 249460, celoročně 7 – 18 hodin, v plné sezóně déle.



U Bergerů na Richterových boudách

Při návštěvě rodiny Herberta Bergera na Richterových boudách vysoko nad Pecí pod Sněžkou máte jedinečnou možnost poznat pravou horskou chalupu. Kdysi letní boudu založili Herbertovi předci - horští zemědělci a jeho děda ji před 90 lety upravil pro trvalé bydlení i pobyt hostů. Z centra Pece je to sem pět kilometrů. Okolí s horskou přírodou je kouzelné. Kdo nepoznal rána a večery vysoko v horách, bude nadšen. Vše je umocněno pobytem v domácím prostředí rodiny krkonošských horalů. Horský dvůr nabízí ubytování (16 lůžek) s polopenzí. Odvoz zavazadel i hostů je možný. Další kontakt získáte i v Hospodě Na Pecí nebo v IC Turista v centru Pece pod Sněžkou. U chalupy je vlastní lyžařský vlek.

Horský dvůr na Richterových boudách, Pec pod Sněžkou, PSČ 542 21, majitel Herbert Berger, tel. (0439) 96 2424 (nové 796 324), domluvíte se i německy.

Pension Nikola

V samém centru Pece pod Sněžkou, u hlavní ulice vedoucí k lyžařskému areálu, najdete rodinný pension Nikola. Základem kvalitní služby je ubytování (24 lůžek s možností přistýlky) ve větším apartmá a v jedenácti dvou-lůžkových pokojích vybavených WC, sprchou, ledničkou a třeba i malým trezorem. Hosté mohou posedět v klubovně se satelitní televizí nebo ještě lépe v prostorné stylové jídelně rozšířené o malý bar. Zdejší kuchyně je výhradně česká a denně dostanete mimo jiné i pečené české moučníky. V pensionu Nikola si můžete objednat ubytování se snídaní, polo- nebo plnou penzí.

V zimě si před domem nazujete lyže, sjedete k příbližovacímu vleku a za deset minut sjedete k nejlepším vlekům a sjezdovkám v Peci. Zpět sjedete na lyžích až k pensionu. Po túře i lyžování potěší prohřátí v moderním soláriu. Před domem je vlastní parkoviště s dostatečnou kapacitou po celý rok.

Pension Nikola v Peci pod Sněžkou, PSČ 542 21, majitel Alena Novotná, tel. (0439) 796 151, fax 796 251, domluvíte se i německy.

Bouda Pod Studničkou

Boudu Pod Studničkou najdete samotnou na krásném místě na začátku přírodní rezervace Obří důl. Z ekologického pohledu je toto území to nejcennější, co mohou Krkonoše návštěvníkům nabídnout. Přitom je to sem ze středu Pece pod Sněžkou jen kousek. Od střeženého parkoviště u kapličky (P3) půjdete až na konec silnice, minete odbočku k lanovce na Sněžku, ekologické muzeum a hájovnu a po patnácti minutách jste na Boudě Pod Studničkou. Najdete tu nejen ubytování, ale i občerstvení při túře. Ubytování (celkem 36 lůžek) se stravováním je v pěti pokojích se sprchou a WC, ostatní pokoje mají hygienické kouty. Podávají se speciality české kuchyně, občerstvit se mohou i neubytovaní hosté. Děti do osmi let mají slevu. Po dohodě může v létě omezený počet aut parkovat u boudy.

Bouda Pod Studničkou v Peci pod Sněžkou, PSČ 542 21, správce Karel Koula, tel., fax (0439) 96 2267 (nově 896 267), domluvíte se i německy.

Pension ČSA

V Peci pod Sněžkou na Velké Pláni najdete zrekonstruovaný pension Českých aerolinií. Nabízí ubytování (45 lůžek) s polopenzí nebo plnou penzí ve dvou, tří a čtyřlůžkových pokojích rodinného typu. Pokoje jsou standardní a všechny mají hygienický kout s teplou a studenou vodou. Základem spokojenosti hostů je klasická česká kuchyně. K dispozici je bar, TV, sportovní místnost a lyžařský vlek přímo na stráni u pensionu. Na velké sjezdovky do areálu SKI Pec se dostanete za 15 minut. Jen kousek je to i do centra Pece. K ČSA zajedete autem po celý rok, v zimě zaparkujete níže na střeženém parkovišti u kapličky (P3), v létě přímo u pensionu. Ubytování i vybavení pensionu je zvlášť vhodné pro školy v přírodě a lyžařské výcviky, které v sezóně uvítají dobré finanční podmínky.

Pension ČSA, Pec pod Sněžkou, PSČ 542 21, nájemce Zdena Klementová, tel., fax (0439) 896 228, e-mail: otaklement@iol.cz, domluvíte se i anglicky a německy.

Pension U Veselých

V centru Velké Úpy doporučujeme navštívit pension U Veselých. Původní horský dům s moderní přístavbou v západním štítu stojí mírně ve stráni, od úpského náměstí je oddělen řekou. V létě zajiždějí auta až k pensionu, kde mohou parkovat. Pension je rodinným podnikem s klidným domácím prostředím. Nabízí ubytování (32 lůžek) v jedno až čtyřlůžkových pokojích, část z nich má hygienický kout s teplou a studenou vodou. Polopenze obsahuje tradiční jídla české kuchyně doplněná zákusky či ovocem. Pobyt příjemná stylová jídelna s barem a satelitní TV. Před domem je terasa s krásným výhledem na Pěnkavčí vrch a Portášky. K pensionu patří lyžařský vlek Hubert II v délce 400 metrů. Severní svah upravovaný vlastní rolbou poskytuje lyžařům krásné zážitky z jízdy dlouho do jara. Zároveň přibližuje i 500 m dlouhý lyžařský vlek Hubert I v Javořím dole.

Pension U Veselých, Velká Úpa čp. 222, PSČ 542 22, majitel ing. Jiří Veselý, tel., fax (0439) 96 2335 (nově 796 235), domluvíte se i německy a anglicky.



JAK ŠPINDLERŮV MLÝN KE JMÉNU PŘIŠEL

Špindlerův Mlýn je nejznámějším horským střediskem v Čechách, ale málokdo ví, že se takto jmenuje skoro náhodou. Stačilo málo a mohli jsme jezdit do Hollmannových nebo Špaltových Bud, Krausova či Vřetenského Mlýna nebo nejspíše do města Svatý Petr. Ale vídeňští a později pražští úředníci nechtěně rozhodli jinak.

Údolí horního Labe bylo trvale osídleno teprve v 16. století při těžbě nerostů a dřeva.

Jediné místo s hustší zástavbou osada Svatý Petr, kde se kutalo již od roku 1516, jistě vznikla dříve. Ostatní místa založená dřevaři měla jen pár chalup. Svatý Petr i samoty patřily pod horní díl města Vrchlabí. Na soutoku Labe a Svatopetrského, dnes Dolského potoka vymýtila rodina dřevaře Hollmanna kus lesa a později ho přeměnila na luční enklávu. V roce 1784 tu bylo jen pět chalup, mlýn a hájovna. Malá osada překvapivě nedostala jméno podle svých zakladatelů, jak bylo v Krkonoších běžné, ale jmenovala se Spaltenbauden. Snad podle toho, že dřevaři dostávali jako deputát denně jedno poleno, německy Spalte. Mlýn s náhonem byl na Labi postaven v roce 1734. Údajně ho sem přenesli ze Svatého Petra. Už asi ne zjistíme, zda rodina Spindlerů mlýn vlastnila již na původním místě nebo až ve Špaltových boudách. Spindlerové byli kdysi horníky nebo dřevaři a patřili spolu s Hollmanny, Erlebachy, Adolfy, Bradlery a Krausy k prvním osadníkům zdejšího kraje. Přenesení mlýna bylo prvním a zdaleka ne posledním oslabením Svatého Petra ve prospěch Špaltových bud. Přineslo to nejen ukončení těžby stříbra, mědi a arzenu pod Kozími hřbety, ale i příznivější terénní a klimatické podmínky v široké říční nivě Labe. Rozhodujícím momentem pro vznik obce se stala stavba kostela.

Rakouský císař Josef II. zrušil řadu klášterů, ale ze získaných prostředků pomohl mnoha odlehilým místům k vlastnímu kostelu a duchovní správě. Když se místní horalé dozvěděli, že svůj kostel získala i sousední obec Velká Úpa a dokonce i Malá Úpa, sešli se v roce 1784 ve mlýně původně zbudovaném Spindlerem, aby napsali císaři poníženou žádost a osobně ji ve Vídni předali. Protože povolení nedostali, vydal se roku 1787 chalupník ze Svatého Petra Karel

Hollmann a mlynář Josef Kraus ze Špaltových bud s listinami znovu do Vídně. Opět neuspěli. Až po smrti Josefa II. požádali horalé potřeť a konečně nový císař František I. jim vyhověl. 13. července 1793 vydal patent povolující stavbu kostela a založení farnosti. Protože všechny tři žádosti byly sepsány ve mlýně, kterému se říkalo Špindlerův nebo zkráceně Špindelův a v žádostech nebyla uvedena jiná zpáteční adresa, byl císařský výnos vydán pro obec Spindelmühle. Tím vznikající obec dostala jméno, které ji už zůstalo.

Ještě v roce 1793 si osadníci postavili malý dřevěný kostelík a přenesli sem bohoslužby ze Svatého Petra. Svatopetrskou kapli, založenou už hrabětem Rudolfem Morzinem někdy v polovině 17. století, dokonce později zbořili. Velký zděný kostel svatého Petra byl vysvěcen v roce 1807 a bez velkých úprav se zachoval dodnes. Jedinou památkou z původní svatopetrské kaple je obraz sv. Petra. Je to snad ten, který nyní visí vlevo od hlavního oltáře. Kostel je přístupný každý den, ale kvůli bezpečnosti památek si interiér můžete prohlédnout přes mříž ze zadní části lodi. Hlavní část kostela je otevřena při bohoslužbě každou neděli ve čtrnáct hodin.

České pojmenování obce Spindelmühle se vyvíjelo trochu kostrbatě. V roce 1842 byly v horské obci zakresleny všechny pozemky do katastrálních map. Při tom bylo poprvé zcela úředně použito německé jméno přidělené císařskými úředníky, které zeměměřiči přeložili z neznalosti věci jako Vřetenský (Břetenský) Mlýn. Vycházeli z toho, že německé Spindel je česky vřeten. Kupodivu se tento otrocký překlad uchytil v úředních dokumentech a dokonce se po vzniku ČSR stal úředním jménem horské obce. Tak se dostal i na dvoujazyčnou poštovní razítka Vřetenský Mlýn – Spindelmühle. Až teprve v roce 1922 celou věc podrobně prostudoval a popsal jednatel Krkonošské župy Klubu českých turistů a znalec regionu Jindřich Ambrož. Na jeho návrh ministerstvo vnitra v Praze výnosem ze dne 23. 6. 1923 obec přejmenovalo na Špindlerův Mlýn – Spindelmühle. Tři století dlouhý proces utváření jména nakonec uzavřeli opět úředníci. Je zajímavé, že ještě

v době, kdy Jindřich Ambrož návrh úpravy jména připravoval, řada horalů a hlavně starých lidí od Vrchlabí užívali pro celou obec jméno Svatý Petr. Tak hluboce bylo jedno z nejstarších krkonošských jmen zakořeněno.



LETNÍ AKTIVITY

V rámci **Špindlerovského kulturního léta** jsou od 4. 7. do 29. 8. každou neděli ve 14. hodin na náměstí promenádní koncerty. Postupně zahrají Podkrkonošská dechovka z Nové Paky, Jilemničanka, Semilská 12 a Krkonošská dechovka z Jablonce nad Jizerou. Ve dnech 26. a 27. června je tradiční první událost letní sezóny Špindlerovská pouť. Na 17. a 18. 7. připravuje město a Hotel Group Špindlerův Mlýn Pivní slavnosti. Během víkendu budete moci v centru města ochutnat různé značky českých piv. K tomu budou hrát kapely různou taneční hudbu a pozdní léto zpříjemní i občerstvení patřící k pivu v několika stáncích.

Letní bobová dráha je novou atrakci Špindlerova Mlýna, na kterou se těší hlavně děti, ale dospělí se rádi svezou s nimi. Výhodnější je koupit dětem permanentku na víc jízd, protože vás stejně umluví na další jízdy a platí po celou sezónu. Bobovou dráhu najdete hned vedle hotelu Harmony na úbočí Medvědína, kam vás bezpečně dovedou směrovky. Usednete do vozíku pro jednu až dvě osoby a vlekem vyjedete nahoru na start 1400 metrů dlouhého tobogánu. Jízda korytem z nerezového plechu s 22 zatáčkami, třemi tunely a pěti terénními zlomy je snadná a bezpečná, protože rychlost regulujete účinnou brzdou. Naklání do oblouků vám dovolí jet rychleji. Otevřeno je denně od devíti hodin až do večera.

Horské kolo si vypůjčíte v hotelu či pensionu, kde bydlíte nebo v některém osvědčeném cyklocentru ve středu města. V domě služeb mezi TIC a Horskou službou je ROSSI sport-servis (tel. 93948, Lukáš Vohník), kde si vyberete kvalitní kolo. Zajišťují tu i servis včetně složitějších oprav. Půjčovna je spojena s prodejem sportovních věcí včetně součástek na kola. ROSSI zařídí pro skupinu i dovoz kol na dohodnuté místo a zorganizuje cyklovýlet s průvodcem. U historického špindlerovského mostu najdete v Pavilonu půjčovnu kol Sport Kraus (93364) spojenou s prodejem sportovních potřeb. Třetí z hlavních půjčoven M sport je na křižovatce cest mezi náměstím a kostelem. Je také součástí sportovního obchodu a Štěpán Dunka (93343) vám spolu s kolem pro snadnější orientaci při výletu půjčí i cyklomapu. Provádí i drobnější opravy.

1. ročník Krkonošské "70" – MTB I. Družstevní záložny – vloni proběhl nultý ročník letní cyklistické varianty známého závodu na běžkách Krkonošská "70". Pokus se vydařil a letos 25. září v sobotu odstartuje první ročník závodu horských kol tříčlenných hlídek v kategorii mužů, žen a mužů veteránů. Šedesátikilometrová trať pro muže vede ze Špindlerova Mlýna z areálu Svatý Petr přes Hromovku, Strážné, Hříběcí boudy, Zadní Rennerovky, Výrovku, Pec pod Sněžkou, Hrnčířské a Tetřeví boudy, Hanapetrovu paseku, Luisino údolí a Krásnou Pláň zpět do Svatého Petra. Trať v okolí Pláně pro ženy a veterány měří 29 kilometrů. Propozice závodu získáte stejně jako v případě klasické běžkařské Sedmdesátky v TJ LOKO Trutnov u paní Margaretě Gertnerové, tel. 0439/811306.

Létání na kluzákovém padáku neboli paragliding je krásný sport, se kterým se seznámíte i ve Špindlerově Mlýně. Dokonce můžete letět hned bez jakýchkoliv předchozích zkušeností. Na tandemovém padáku poletíte spolu s profesionálním instruktorem nad Špindlerovým Mlýnem od horní stanice lanovky na Pláni nebo z Medvědína. Seznamovací krátké kurzy se základy létání jsou pro ty, kteří chtějí létat sami. Zájemce učí instruktoři s mezinárodní licencí na mírných svazích v podhůří na cvičných padácích. Školu paraglidingu,

tandemové létání a půjčovnu padáků provozuje Czech Fly (tel. 0602 730557 Aleš Kočí, 0602 440398 Renata Blahová), dalším vašim partnerem může být Paragliding klub Špindlerův Mlýn (tel. 93035 Oldřich Žíla). Informace získáte i v Pavilonu v půjčovně sportovních potřeb Sport Kraus (tel. 93364).

Turistické jízďárny a vyjížďky na koních najdete nedaleko Špindlerova Mlýna. Nejznámější je Farma Hucul na Janově hoře ve Vítkovicích (tel. 0432/582819) s chovem huculských koní. Denně od 9 do 17 hodin vyjíždějí hosté podle dohody na různé dlouhé výlety v sedle. Při špatném počasí se jezdí v jízďárně. O služby farmy je velký zájem, proto je lepší se telefonicky objednat. V malé vsi Kněžice mezi Beneckem a Vrchlabím jsou hned dvě jízďárny. Větší je ve Smejkalově boudě (0438/24737), kde chovají jezdecké koně. Kněžická chalupa (0438/24655) je určená pro klidnou rodinnou návštěvu s dětmi. Obě farmy pořádají vyjížďky do krásného okolí pod horou Žalý. Novou hezkou jízďárnu najdete ve Strážném nad Vrchlabím. K Farmě Strážné Sedlo, dojdete za pět minut od velkého parkoviště u obecního úřadu. Výcvik vede Lucie Kopecká (tel. 0438/434 218, 0603 249676) a je poznat, že prošla anglickou školou. Věnuje se zájemcům o opravdovou jízdu i těm, kteří si jen „chtějí sednout na koně“. Děti tu dostanou před jízdou podrobné instrukce. Právě pro ně a pro začátečníky na farmě chovají čtyři huculy a poníka. Právě jezdecké koně z plemene českého teplokrevníka jsou určeny pro náročnější jezdce. Celoroční vyjížďky do hor nebo na louky nad Vrchlabím trvají nejméně hodinu, ale optimální je čtyřhodinový výlet s programem. Je dobré se objednat předem, v létě je jízďárna otevřena od 9 do 20 hodin.

Kočárové vyjížďky po Špindlerově Mlýně a nejbližším okolí začínají u hotelu Nechanický nedaleko historického mostu.

Turistické informační centrum (TIC, telefon (0438) 936 56, fax 939 89) najdete v budově městského úřadu ve Špindlerově Mlýně, je otevřeno denně od 9 do 17 hodin s půlhodinovou polední přestávkou. V českém, německém, anglickém a ruském jazyce tu získáte informace o městě, turistice, lyžování, čerstvé zprávy Horské služby a Správy KRMAP. Při návštěvě podává TIC rovněž informace o možnosti ubytování. Vedle propagačního materiálu jsou k dostání mapy, průvodce, pohlednice i drobné suvenýry. TIC spravuje i nonstop informační telefonní linku 048 5225980, kde pomocí tlačítkového telefonu volíte jazyk a okruh požadovaných informací včetně těch o ubytování všech kategorií.



KRKONOŠE

Měsíčník o přírodě a lidech z Krkonoš, Jizerských hor a Podkrkonoší, vydává Správa Krkonošského národního parku, tel. (0438) 456333, fax 422095. Objednat lze u PNS, a.s. nebo na adrese redakce: Časopis Krkonoše, Dobrovského 3, 543 11 Vrchlabí.

PRÁDELNA MLADÉ BUKY

Prádelna v Mladých Bukách je největší prádelnou na Trutnovsku a pere i pro nejvýše položené boudy v celých Krkonoších. V prádelně vyperou veškeré prádlo v plné sezóně do 14 dnů za normální cenu, do 7 dnů s mírnou přírážkou. Přímou v prádelně se dohodnete na konkrétním termínu vyprání, ceně, míře naškrobení, navonění a popřípadě vybělení ložního prádla. Prádelna vám zajistí i dopravu prádla.

Prádelna, Mladé Buky, PSČ 542 23, majitel Petr Lukáček, tel. (0439) 871 120, otevřeno je od pondělí do pátku v době od 6.00 do 14.00, v plné sezóně až do 16 hodin.

GEODÉZIE KRKONOŠE S.R.O.

* **Prodejce a školitel všech softwarových produktů INTERGRAPH - BENTLEY SYSTEMS včetně MDL aplikací GEODÉZIE KRKONOŠE**

* **Dodavatel značkového hardware pro grafická pracoviště**

* **Poradenství a prodej výstupních zařízení (plotterů, tiskáren) firmy CALCOMP, HEWLETT PACKARD, včetně materiálů pro tisk - VELMI VÝHODNÉ CENY**

* **Komplexní geodetické práce, tvorba a obnova bodových polí metodou GPS**

* **Vydavatelství orientačních plánů měst a regionů, map čísel popisných, podrobných pohledových map měst, obcí a regionů. Klasické kartografické zpracování, tisk offset**

* **Komplexní řešení grafických informačních systémů měst, obcí a sportovních areálů, řezací plotter řízený softwarem CorelDRAW.**

* **Tvorba geografických informačních systémů (software Micro Station)**

Kontaktní adresy jednotlivých pracovišť: **Harrachov**, Zákoutí 599, 512 46 (tel. 0432/529 376, fax 529447) * **Jilemnice**, U zámku 86, 514 01 (tel. 0432/543 051, fax 543 106) * **Trutnov**, Slovanské náměstí 165, 541 01 (tel. fax 0439/53 97) * **Vrchlabí**, Na bělidle 900, 543 11, (tel. 0438/24542) * **Jičín**, Valdštejnské náměstí 90, 506 01, (tel. 0433/23139) * **Mladá Boleslav**, Staroměstská 23, 293 01, (tel., fax 0326/727 332).

STAVEBNĚ INŽENÝRSKÁ FIRMA KLIMEŠ

PORADENSKÁ, PROJEKČNÍ,
INŽENÝRSKÁ ČINNOST, REALIZACE STAVEB

Ing. Miloslav Klimeš - autorizovaný stavební inženýr

RNDr. Pavel Klimeš - krajinný ekolog

**Horní Maršov náměstí čp. 65,
PSČ 542 26, tel. 0439/ 874 296
mobil 0603 218 346, 0603 218 336**

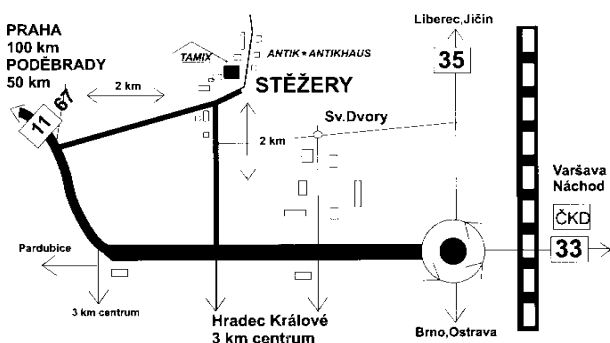
STAROŽITNOSTI

Největší dům starožitného nábytku a bytových doplňků ve Východních Čechách (650 m²):

Hradec Králové - Stěžery,

tel., fax (049) 539 3103, 0601 244035, pondělí - pátek 10 - 17 hodin, informace i na internetu www.regioninfo.cz

Vykupuje s platbou ihned i do komise malované skříně, truhly, komody, skleníky, kredence, špajzky, vitríny do r. 1920, i poškozené, po dohodě k vám přijdou i v sobotu a v neděli. Dále vykupuje hodiny, betlémy, vánoční ozdoby, hrací stroje, obrazy, staré věci z pískovce, vázy, sochy a jiné zajímavé předměty.



Nabízí stále více než 100 kusů starožitného nábytku, včetně opraveného klasického nábytku z měkkého dřeva vhodného pro stylové zařízení chalupy, pensionu, restaurace i rodinného domu.

RÁMOVÁNÍ

**ATELIER
KVÍČALA**

Stanislav Špelda
Kvíčala 115, 542 32 ÚPICE
Telefon: 0439/933331

Rámování - velký výběr dřevěných a kovových lišt,
paspertování - grafik, kreseb, reprodukcí apod.,
výroba stojánků a leporel pro fotografie.
Spolupráce s výtvarníky, fotografy, galeriemi,
výzdoby interiérů.

PASPARTOVÁNÍ**CYKLOSERVIS MIKLI**

Opravy silničních i horských kol

Prodej náhradních dílů (pláště, duše, řetězy, ráfky, volnoběžná vícekolečka, kazety na kola MTB apod.).

Duralové převodníky silniční, některé na MTB.

Komplety SHIMANO - objednáme dle požadavku.

Miloslav Klimeš sen., Slovany 122, Horní Maršov.

Tel. (0439) 948 236 (nové 874 236).

RADIOKING

Radiokomunikace - inženýring

S.r.o.



RADIOKING s.r.o.
- nejlepší obchodní partner 1998

**Kompletní služby v oblasti mobilních telefonů
sítě Paegas pro nenáročné uživatele i profesionály.**

Černohorská 84, 542 25 JANSKÉ LÁZNĚ
Mobil: 0603 473 914, Telefon: 0439 / 875 160
Fax: 0439 / 875 249, E-mail: rking@mbox.vol.cz

TISKÁRNA OFSET ÚPICE

Firemní tiskoviny, prospekty, vizitky, pohlednice, plakáty, samolepící etikety, brožury, časopisy, reklamní katalogy a knižní produkce v měkké vazbě. Úplné zpracování - příprava makety, sazba, zpracování fotografií a vlastní jednobarevný i vícebarevný tisk.

Tiskárna Ofset, Spojenců 282-283, Úpice, PSČ 542 32,
majitel Oldřich M. Šlégr, tel./fax (0439) 881 171.

ECOFLUID VYŘEŠÍ VAŠE PROBLÉMY S ODPADNÍ VODOU

Stavíte či provádíte rekonstrukci rodinného domu, chaty, chalupy, hotelu, restaurace nebo jiného objektu a nemáte možnost připojení na splaškovou kanalizaci vedoucí do obecní nebo městské ČOV? Řešením jsou osvědčené čistírny odpadních vod MICROCLAR® a MINICLAR®.

Domovní čistírny splaškových vod MICROCLAR® jsou určeny pro znečišťovatele do 30 EO (Ekvivalentních Obyvatel), Balené čistírny odpadních vod MINICLAR® jsou pro 30 až 500 EO. Čistírny se vyrábějí jako hotový výrobek ve výrobním závodě a plně nahrazují již překonané septiky jak po stránce účinnosti, tak po stránce nákladové. Umožňují čistit odpadní vodu, která vzniká v domácnostech při běžném provozu, tj. ze sociálních zařízení, koupelen, automatické pračky, myčky nádobí atd. Použitá voda z domácnosti se pak po vyčištění vrací zpět do přírody v kvalitě, splňující s velkou rezervou limity Nařízení vlády ČR č. 171/92 Sb, kterým se stanoví ukazatele přípustného stupně znečištění vod. V časech přícházejícího 21. století by měly již nadobro vymizet páchnoucí žumpy a septiky.

Princip čištění a technologie firmy ECOFLUID® spočívá ve využití efektu vložkového mraku - fluidního filtru k oddělení suspenze biologického aktivovaného kalu od vyčištěné vody. Tato technologie je výsledkem více než padesáti let výzkumu, vývoje, zkoušek a praktických realizací. Technologie ECOFLUID® umožňuje soustředit všechny procesy čištění odpadní vody v jediné nádrži. Takto vytvořený kompaktní biologický reaktor má menší rozměry než klasická čistírna, snadnější obsluhu a menší provozní náklady.

Technologii ECOFLUID® je možné užít pro čištění komunálních odpadních vod, průmyslových odpadních vod, vod z potravinářské výroby, zemědělství apod. Tato technologie není omezena množstvím odpadní vody, pokrývá kapacity od jednotek ekvivalentních obyvatel až po největší komunální a průmyslové čistírny a úpravní vod - řádově s kapacitou miliónů ekvivalentních obyvatel. Použitá technologie je firmou ECOFLUID® v řadě zemí celého světa patentově chráněna.

Čistírny firmy ECOFLUID® na principu fluidní filtrace byly oceněny Bronzovou medailí na Mezinárodní výstavě vynálezů IENA'94 v Norimberku (Německo) a Zlatou medailí na Mezinárodní výstavě vynálezů INPEX'95 v Pittsburghu (USA).

Velmi perspektivní aplikací je použití menších čistíren MICROCLAR® a MINICLAR® v decentralizovaných systémech jako lokálních čistíren. Tímto způsobem se výrazně sníží investiční náklady, jelikož není nutné budovat přečerpávací stanice a kilometry kanalizačních sběračů pro svedení odpadních vod do jediné centrální ČOV.

Tuto filozofii přijali za své i odborníci, zabývajícími se životem a problémy moderní obce. U příležitosti 6. Mezinárodního veletrhu technologií, výrobků a služeb pro rozvoj obcí a měst URBIS'99 byla firma ECOFLUID® oceněna za svoji dosavadní činnost. Při vyvrcholení veletrhu na celostátní konferenci starostů a primátorů měst a obcí ČR byla časopisem Moderní obec (příloha Hospodářských novin) udělena firmě ECOFLUID® cena za její přínos, kvalitní práci a novátorské postupy v řešení problémů životního prostředí.

ECOFLUID Group, spol. s r.o., Pavlíkova 5, 602 00 Brno. Tel., fax: (05) 4323 6403-4, e-mail: ecofluid@netbrno.cz, http://www.ecofluid.cz

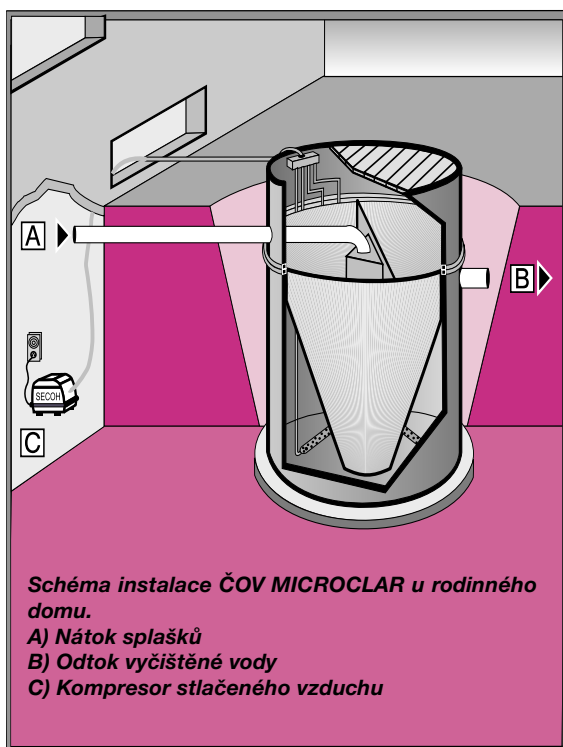


Schéma instalace ČOV MICROCLAR u rodinného domu.

- A) Nátok splašků**
- B) Odtok vyčištěné vody**
- C) Kompresor stlačeného vzduchu**

Okolí Krkonoš nabízí celou řadu výjimečných cílů i jednorázových akcí. Některé uvedené objekty jsou evropskými unikáty. I za jeden den stihnete pomocí auta poznat alespoň dvě místa. Z východních a středních Krkonoš jsou všechna snadno dostupná, pro představu jsme v závorkách uvedli vzdálenosti cílů od informačního centra Veselý výlet v Horním Maršově.

Janské Lázně (5 km z Horního Maršova) – **Promenádní koncerty** u lázeňské kolonády od června do srpna každou neděli ve 14. hodin. Mistrovství světa veteránů v běhu do vrchu Janské Lázně – Černá hora, 14. 8. start hlavního závodu ve 13 hodin.

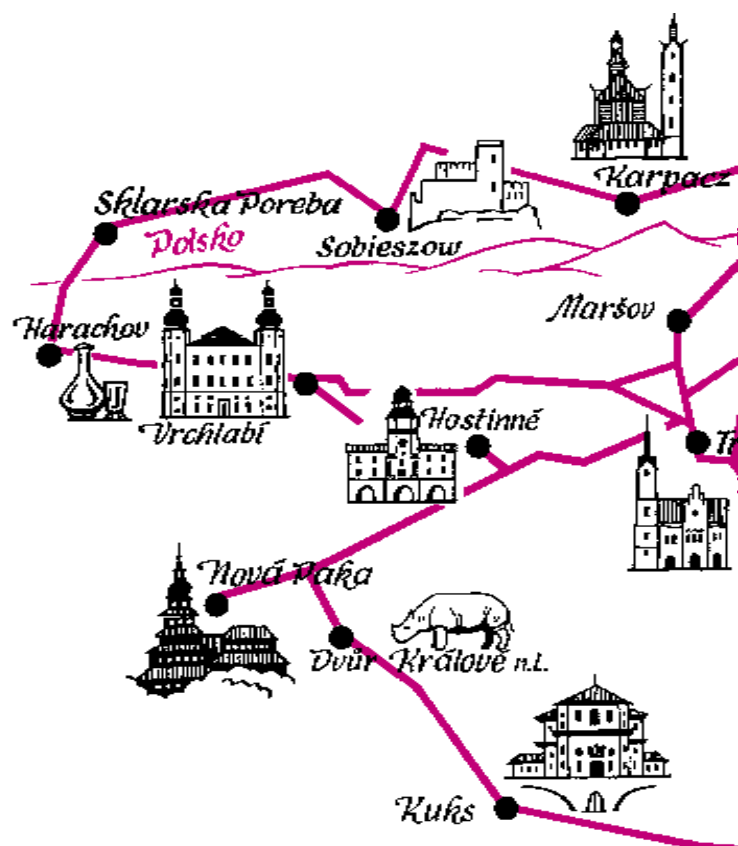
Začlér (25 km) – **Turistické fárání** (viz str. 11). Nově otevřené **Městské muzeum** se stálou expozicí o historii a osobnostech regionu, dolování uhlí, národopisu a přírodních zajímavostech, otevřeno středa – neděle v létě 10–16, v zimě středa – pátek 13–18, víkend 10–16, tel. 0439/ 876 660, www.krkonose-net.cz/zacler. **Dělostřelecká tvrz Stachelberg** – Babi je součástí soustavy opevnění hranic Československa z let 1936–38, muzeum čs. opevnění je otevřeno každý víkend květen – září po celý den, tel. do pevnosti 0439/ 95673.

Vrchlabí (29 km) – **zámek**: přístupný vestibul s obrazy posledních ulovených medvědů v Krkonoších, zámecký park. **Krkonošské muzeum** při Správě KRNP – **klášter**: stálá ekologická expozice Kámen a život, národopisná Hory a lidé, výstava Mapy Krkonoš červen – srpen, Krajina Krkonoš září – listopad, **Tři historické domy**: stálá krkonošská národopisná expozice, výstava Vrchlabí ve staré fotografii do 27. 6., Řemeslnické léto 1999 – ukázky řemesel denně mimo pondělí 9–12 a 13–16 červen až srpen, Východočeské bibliofórum 1999 (umělecká knižní vazba) září – říjen. Muzea jsou otevřena denně mimo pondělí 8–17 hodin, tel. 0438/ 456 111, www.krnap.cz. **Vyhlídkové lety** z letiště Aeroklubu podle počasí denně 9–18. hodin, tel. 0438/ 421292.

Harrachov (58 km) – **Muzeum skla**, ve všední den i s **prohlídkou sklárny** s výrobou a broušením skla 9–12.30 hodin. Zařízení sklárny z roku 1896 je státní technickou památkou zařazenou na seznam UNESCO. Muzeum s prodejnou skla je otevřeno v týdně 9–17, o víkendu do 13 hodin, skupinám doporučujeme objednání prohlídky, tel. 0432/ 528141. **Muzeum SKI** s historií Harrachova a lyžování, denně mimo pondělí 9–15, tel. 0432/ 529169.

Hostinné (26 km) – **renesanční radnice** se sochami dvou obrů Rolandů a Mariánský sloup na náměstí, v radnici nově otevřené **muzeum s historickou expozicí města**: selská světnice s malovaným nábytkem, dobové dokumenty z vývoje města a jednotlivých domů, obrazárna s motivy města, otevřeno v neděli 2x v měsíci nebo lépe kdykoli po telefonickém objednání na MěÚ u pana Tomáše Anděla tel. 0438/ 441 333. **Galerie antického umění** v klášterním, raně barokním kostele františkánů s odlitky antických soch a plastik z evropsky významné sbírky budované od 18. století při Karlově univerzitě v Praze. Jsou tu vystaveny i odlitky, jejichž originály jsou dnes ztraceny nebo pohřešovány. Otevřeno je od 1. 5. do 31. 10. denně mimo pondělí 9–12 a 13–17, tel. 0438/ 541239. **Porcinkule**, lidová slavnost a pouť s kulturním programem po oba dny 31. 7 a 1. 8.

Trutnov (15 km) – **Krkonošovo náměstí**: v dolní části radnice postavená roku 1591, upravená do pseudogotického slohu roku 1862, řada renesančních, pozdně barokních a empírových domů spojených souvislým podloubím, kašna se sochou Krakonoše, barokní sloup Nejsvatější Trojice z r. 1704. **Muzeum Podkrkonoší**: ve Školní ulici u dominantního barokního kostela, pozdně empírová budova, trvalá expozice k prusko-rakouské bitvě roku 1866, Poklady minulosti z depozitáře muzea, červen – září výstava Z domácností našich předků, denně mimo pondělí, 9–12 a 13–17, tel. 0439/ 811897. **Městská galerie** na Slovanském náměstí, 15. 6. – 30. 7. výstava obrazů Vladimíra Komárka (možná společně se so-



chami Olbrama Zoubka), 3. 8. – 11. 9. výstava obrazů Markéty Jiřové a soch Jasana Zoubka, 21. 9. – 16. 10. výstava obrazů Dana Richtera. Doprovodné výstavy regionálních fotografií. Denně mimo neděle a pondělí 9.30–16.30, v sobotu do 15., tel. 0439/ 2638.

Dvůr Králové nad Labem (36 km) – **ZOO Safari**: rozloha 100 ha, 1700 zvířat z celého světa, především z Afriky, projížďka autobusem po Safari, nejoblíbenější je pavilon Ptáčí svět s volně létajícími tropickými ptáky. Otevřeno je celoročně denně, v letní sezóně 8–18, tel. 0437/ 829513–18. **Městské muzeum** Kohoutův dvůr se stálou expozicí z historie města a galerií s exponáty z Národního muzea v Praze. Denně mimo pondělí 9–12 a 13–17, tel. 0437/ 3800. **Vyhlídkové lety** z letiště Aeroklubu podle počasí denně, tel. 0437/ 2602.

Kuks (37 km) – bývalý lázeňský komplex z počátku 18. století založený hrabětem F. A. Šporkem (zámek, divadlo, závodíště), dochoval se **špitál s původní lékárnou** (druhá nejstarší v Evropě) a kostel s hrobkou Šporků. Unikátní jsou dvě **řady barokních soch** od Matyáše Brauna – alegorické sochy Ctnosti a Neřesti. Otevřeno je denně mimo pondělí od května do srpna 9–12 a 13–17, v září 9–12 a 13–16, tel. 0437/ 632161.

Josefov (45 km) – Jedinečná **vojenská pevnost** založená císařem Josefem II., postavena za sedm let do roku 1787, vrchol pevnostního stavitelství. Novinkou je prohlídka padacího mostu a obnoveného hradebního příkopu. V lapidáriu jsou sochy Matyáše Brauna.



Prohlídka trvá 45 až 60 minut, skupinové objednávky předem, denně mimo pondělí, květen – září 9-12 a 13-17, duben a říjen o víkendech, tel. 0442/ 812343.

Nová Paka (47 km) – Řeckokatolický celodřevěný kostelík přenesený na Husův kopec z Podkarpatské Ukrajiny. **Městské muzeum** v Suchardově domě se stálou expozicí **Klenotnice drahých kamenů** a expozicí spiritismu. Autorské výstavy v přizemí, červenec – srpen Mikoláš Aleš. Denně mimo pondělí 8-12 a 13-16.30, tel. 0434/ 621943.

Malé Svatoňovice (33 km) – Poutní kostel Panny Marie Sedmíradostné se "záračnou" mariánskou studánkou. **Muzeum bratří Čapků** se stálou expozicí rukopisů, překladů a cestopisů zdejšího rodáka Karla Čapka, galerie s obrazy předního českého kubisty Josefa Čapka. Úterý až pátek 8-12 a 13-16, tel. 0439/ 9342.

Červený Kostelec (40 km) – Barokní kostel sv. Jakuba ze 17. století postavený K.I. Dienzenhoferem na náměstí.

Ratibořice (47 km) – empírový zámek a malebné **Babiččino údolí** dolního toku řeky Úpy, lidová architektura – Staré bělidlo, Panský mlýn, Panská hospoda, otevřeno je mimo pondělí, květen – srpen 9-11.30 a 13-16, tel. 0441/ 452123. 7.-13.6. – Setkání s paní kněžnou, týden postav z Babičky v dobových kostýmech.

Česká Skalice (50 km) – Muzeum Boženy Němcové založené r. 1902, nyní v bývalém hostinci U bílého lva. – **Textilní muzeum** je

ve stejné budově, založeno r. 1938, textilní suroviny, vývoj výroby tkanin, spolupráce s významnými výtvarníky (Aleš, J. Čapek, Svobinský, Trnka), pro obě muzea jedno vstupné, denně mimo pondělí, květen – srpen 8-17, duben a říjen jen ve všední dny 8-14, tel. 0441/ 452406.

Náchod (54 km) – renesanční zámek v 16. století Smiřickými přestavěn z původního gotického hradu, unikátní gobelíny, rokokový španělský sál, medvědi v hradním příkopu. Denně mimo pondělí, květen – září 9-16, duben a říjen jen o víkendech 9-15, tel. 0441/ 21201. **Galerie U Mistra s palmou** v Komenského ulici s prodejní expozicí obrazů, kreseb a grafiky od dvaceti autorů. Autorské výstavy 25.6. – srpen Antonín Kroča, 10.9. – říjen Václav Jírovec, 29.10. – listopad zakladatel papírářdy (koláže z propalovaných papírů) Svatopluk Klimeš, pondělí – pátek 10-12, 13-17, tel. 0441/ 422216.

Nové Město nad Metují (63 km) – náměstí s renesančními domy s podloubím z poloviny 16. století, Mariánský sloup a Nejsvatější Trojice, socha Bedřicha Smetany, renesančně barokní **zámek** na místě tvrze z poloviny 16. století, věž Máselnice, barokní sochy trpaslíků (snad od Matyáše Brauna), květen – říjen otevřená zahrada v italském stylu. Denně červenec – srpen 9-17, duben – červen a září – říjen denně mimo pondělí 9-16, ostatní měsíce jen na objednávku, tel. 0441/ 73568. Některé akce Zámeckého kulturního léta – 3. a 31.7. trhy uměleckých řemesel, 17.7. Folk Jiřího Dědečka, 7. a 28. 8. letní koncert vážné hudby v zahradě či na nádvoří, 20.8. "Nádvoří plné tance" folklorní soubory ze zahraničí, 11.9. Brána věků – Dny evropského dědictví.

Dobrošov (68 km) – Pevnost na Dobrošově je součástí soustavy opevnění hranic Československa z let 1936-38, dělostřelecké sruby a věže, velké podzemní prostory pro 600 vojáků, expozice uniforem a modelů pevností, denně mimo pondělí, květen – září 10-12 a 13-18, duben a říjen 10-12 a 13.30-16, tel. 0441/ 426047. **Jiráskova chata s rozhlednou** 622 m n.m. s výhledem po celém kraji.

Broumov (61 km) – Benediktinský klášter z počátku 14. století naposledy barokně přestavěný K.I. Dienzenhoferem, klášterní kostel sv. Vojtěcha, soubor gotických a barokních plastik a obrazů, klášterní knihovna, Muzeum Broumova. otevřeno je duben – říjen denně mimo pondělí 9-16 každou celou hodinu, v neděli od 10, tel. 0447/ 21678, 22171. **Historické jádro města** s renesančními, barokními a empírovými domy, **kostel Panny Marie** na městském hřbitově je nejstarší dřevěnou církevní stavbou ve střední Evropě.

Adršpašsko – Teplické skály (43 km) – Dvě skalní města vzdálená od sebe 4 km, 1500 skalních věží, další skalní útvary, jezírka a vodopády, ráj horolezců. Prohlídka obou skalních měst trvá nejméně 6 hodin, raději celý den, otevřeno je stále, v Adršpachu od 8-17 s průvodcem, tel. 0447/ 586038.

POLSKO

Kowary (27 km) – Bývalá hornická osada s měšťanskými domy z 18. století, klasicistní radnice z roku 1788, původně gotický kostel přestavěný do barokní podoby, socha barokního sv. Jana Nepomuckého na kamenném mostě.

Horní Karpacz (37 km) – Unikátní dřevěný kostel Vikingů Wang, nejpozději z 12. století, přenesený z Norska do slezských Krkonoš v roce 1842, prohlídky denně (mimo dobu bohoslužeb) v létě 9-18, v zimě 9-17.

Sobieszów (48 km) – Hrad Chojník založený na stejnojmenném vrchu již ve 13. století, od roku 1675 zřícenina v krásné krajině s jedinečným výhledem na severní Krkonoše. Přístupný pouze pěšky (výstup 40 minut), otevřeno je denně mimo pondělí.



Pension a samoobsluha U Hlaváčů

Dominantou náměstí v Horním Maršově je opravený historický dům, který nechal postavit v roce 1855 hrabě Berthold Aichelburg. Dnes je tu pension U Hlaváčů s kvalitním ubytováním se snídaní ve dvoulůžkových pokojích (15 lůžek) s možností přistýlky. Pokoje mají vlastní TV a kompletní sociální zařízení. Ve společenské místnosti je malý bar a televize. U celoročně otevřeného pensionu je zajištěno i parkování. V přízemí domu je samoobsluha se širokým sortimentem potravin a nápojů. Můžete tu nakoupit i logisticke zboží, ovoce a zeleninu. Obchod je otevřen sedm dní v týdnu v době od 6,30 do 12 a od 13 do 18 hodin, v sobotu od 6,30 do 13, v neděli od 8 do 12 hodin. Celé léto je u obchodu v zahrádce otevřeno posezení pod slunečníky. Kromě zmrzliny a zákusků si můžete dát kávu a vybrat si z rozšířeného sortimentu nealkoholických nápojů. Zahrádka se zmrzlinou je otevřena i o víkendech po celý den.

Pension a samoobsluha U Hlaváčů, Horní Maršov, PSČ 542 26, majitelé Miluška a Milan Hlaváčovi, tel. (0439) 948 112 (nové 874 112), domluvíte se i německy.



SEVER - výchova pro trvale udržitelný život

V nové budově základní školy v Horním Maršově sídlí nevládní nezisková organizace Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory - SEVER. Celoročně pořádá pobytové akce s ubytováním (35 lůžek) hlavně pro žáky základních škol, studenty středních a vysokých škol, učitele, pracovníky s dětmi a mládeží i další zájemce o ekologickou výchovu. Na programu jsou exkurze po Krkonoších s terénním pozorováním přírody, výtvarná tvořivost, aktivity zaměřené na rozvoj spolupráce, simulační hry, globální výchova pod názvem „Svět ve třídě“ aj. K dispozici je společenský sál, klubovna, knihovna (tematické časopisy, publikace) a videotéka se zhruba 200 filmy, kuchyňka, sprchy. Celodenní stravování je zajištěno převážně ve školní jídelně. Do střediska přijíždějí i žáci z bližších škol na několikahodinové výukové programy anebo pracovníci střediska vyjíždějí za nimi s „přenosnými“ programy. „Seveřané“ mají zkušenosti i s pořádáním mezinárodních seminářů a programů pro zahraniční skupiny. Domluví se anglicky, německy, rusky a polsky. O program a konzultace se stará osm stálých zaměstnanců a okruh externích spolupracovníků.

Středisko SEVER, Horní Maršov, PSČ 542 26, tel. kancelář a ubytovna (0439) 874 280, 874 326, byt ředitel tel. a fax 874 181, e-mail: sever@ecn.cz.



Horská bouda Renerovka **

V dolní části Rennerových bud, jen pět minut chůze od maloupského kostelíka, najdete v pensionu Renerovka jednu z nejlepších služeb ve východních Krkonoších. Tradiční horská bouda nabízí ubytování (26 lůžek + přistýlky) se stravováním. V pensionu mají všechny dvou a třílůžkové pokoje i apartmá úplné sociální zařízení. K vybavení patří solárium, sauna, v létě půjčovna horských kol, v zimě lyží, snowboardů i saní. Dobrá jídla převážně české kuchyně jsou podávána v pohodlné jídelně, ale můžete posedět i v baru s TV a s pultovým prodejem nebo v malé hospůdce s pivem Krakonoš. Oblíbená jsou i přátelská setkání a rodinné oslavy. Nejdelší lyžařský vlek a sjezdovka v Malé Úpě začínají jen 50 metrů od Renerovky. V zimě hosté parkují na střeženém parkovišti na Pomezích Boudách (dovoz osob a zavazadel je zajištěn), v létě se parkuje přímo u pensionu.

Horská bouda Renerovka ** v Malé Úpě čp. 91, PSČ 542 27, majitelka Jaroslava Olíková, tel., fax (0439) 891 108, e-mail: oliva@pvt.net.cz, http://www.renerovka.cz, domluvíte se i německy.



Sola fide

Sola fide – Pouze vírou – toto evangelické Lutherovo heslo dalo jméno církevnímu domu v Janských Lázních. Dům i sousední kostel v centru lázeňského města patří Českobratrské církvi evangelické, což ale neznamená, že je uzavřený ostatním křesťanským smýšlejícím lidem. Na první pohled poměrně velký dům Sola fide uvnitř překvapí svou útulností a až rodinnou atmosférou. Můžete sem přijet i s úplně malými dětmi. Mají tu pro ně postýlky, židličky, hernu a především trpělivost. Dům je bezbariérový, s výtahem. Dvou- až třílůžkové pokoje s WC a sprchou mohou být doplněny přistýlkou. Pokoje pro tělesně postižené mají telefon. Součástí domu je jídelna, kde se podává plná penze, společenská místnost, klubovna – čítárna, herna pro malé děti a herna se stolním tenisem. Ubytování hosté mají možnost si vypůjčit horská kola, jednou týdně mají k dispozici tělocvičnu a bazén K bohoslužbám se mohou přidat každou neděli v půl deváté i další hosté. V Sola fide se pořádají i různé přednášky, besedy i biblické hodiny. V církevním domě můžete prožít aktivní sportovní dovolenou spojenou s klidnou pohodou.

Církevní dům Sola fide, Janské Lázně, PSČ 542 25, správce ing. Miroslav Cejnar, tel. a fax (0439) 875 425, e-mail: solafide@mbox.vol.cz, domluvíte se i německy a anglicky.

Vybrané a doporučené služby vycházejí z názoru redakce Veselý výlet na vývoj zdejší turistiky. Naše kritéria pro jejich výběr a hodnocení provozovatelů jsou především serióznost a stálá kvalita služby, stav objektu a jeho soulad s horskou krajinou, určitá výjimečnost v území. Jsme si vědomi, že výběrem služeb přebíráme i odpovědnost za jejich kvalitu a že ta je i známkou kvality našich novin. Proto se setkáváte v tomto vydání Veselého výletu s osvědčenými službami z předchozích vydání. Veselý výlet jsme mohli vydat především zásluhou zdejších měst a obcí a za podpory právě těch podnikatelů, kteří doporučované služby provozují. Těšíme se na vaši spokojenost a zároveň vás chceme požádat o naši podporu. Až je navštívíte, zmiňte se, že jste se o nich dověděli právě v našich novinách. Děkuje.

Redakce



Na fotografii z roku 1891 je uprostřed šipkou označené stavení, ve kterém býval mlýn, jemuž město vděčí za své pojmenování.



Na místě mlýna postavili na konci 19. století hotel Špindlerův mlýn. (Foto Wenzel Pfohl, 1907)



Kostel sv. Petra z roku 1807. (Foto Wenzel Pfohl, kolem r. 1910)

Fotografie doplňují povídání o vzniku Špindlerova Mlýna na straně 20.

Informační centrum Veselý výlet je otevřeno v Temném Dole přímo u hlavní silnice z Horního Maršova do Pece a Malé Úpy. Kromě sezón v dubnu a v listopadu je otevřeno denně. Rádi vám poskytneme základní informace o Krkonoších, možnostech při jejich poznávání, poradíme vám při výběru ubytování, doporučíme trasy výletů a upozorníme vás na aktuality z východní části Krkonoš.

Informační centrum je spojeno s galerií. Vedle uměleckých předmětů - obrazů, fotografií, keramiky, šperků - si u nás můžete koupit turistické průvodce, mapy, pohlednice (včetně autorských), kalendáře, publikace o Krkonoších ap. Součástí informačního centra je i směnárna. Zaparkujete přímo před domem. Ve Veselém výletu vám poradí paní Anita Spilková a slečna Monika T. Hoferová. Obě hovoří dobře německy.

INFORMAČNÍ CENTRUM VESELÝ VÝLET v Temném Dole v Horním Maršově

GALERIE - SMĚNÁRNA
denně 8.30 - 18.00
telefon (0439) 948 298 (nové 874 298)
e-mail: veselyvylet@mbox.vol.cz
www.volweb.cz/veselyvylet

Další informační střediska: Městské informační středisko (MIS) na náměstí v Janských Lázních tel. 875 161, Turistické informační centrum (CIS) Krkonoše na náměstí ve Svobodě nad Úpou 871 167, IC Turista v centru Pece pod Sněžkou 96 2380 (796 280), Infocentrum v Trutnově v radnici na náměstí 6426, TIC Špindlerův Mlýn při městském úřadu 0438-93 656, IC Flora v domě služeb v Benecku 0432-582606, informační střediska Správy KRNP (viz. níže) aj.

Telefonování: Východní Krkonoše jsou v trutnovském telefonním obvodu s volací znakem 0439, ze zahraničí 00420-439, střední Krkonoše jsou ve vrchlabském obvodu (i Špindlerův Mlýn) se znakem 0438, ze zahraničí 00420-438. **Signál mobilních telefonů Paegas:** Horní Maršov a Temný Důl (bez Albeřic a Lysečín), Pec pod Sněžkou a Velká Úpa, Malá Úpa včetně Pomezních Bud, Svoboda nad Úpou, Janské Lázně, Vrchlabí, Šp. Mlýn. **Eurotel:** Pec pod Sněžkou, Vrchlabí, Šp. Mlýn. **POZOR! Při digitalizaci sítě je postupně přečíslována většina telefonních stanic v oblasti východních a středních Krkonoš.**

Parkoviště: Střežené parkoviště Velká Úpa P2 - tel. 96 2156 (896 156), Pec u kapličky P3 - 96 2079 (796 179) a Zelený Potok P4 - 96 2158 (896 158), Malá Úpa ve Spáleném Mlýně 891 213, na Pomezních Boudách 891 145, Janské Lázně u lanovky 875 124, Špindlerův Mlýn 0438-931 19.

Zdravotnictví: rychlá záchranná služba Trutnov a Vrchlabí tel. 155, pro východní Krkonoše je pohotovostní služba ve Svobodě nad Úpou 871 121, pohotovost Trutnov 5111, lékařské a zubní ordinace Pec pod Sněžkou 96 2444 (796 344), zubní lékař nonstop (0603 413 113), Horní Maršov 948 144 (874 144), Janské Lázně 875 116, Svoboda nad Úpou 871 140, Špindlerův Mlýn 933 44 (493 344), lékárna je v Horním Maršově otevřena po-pá 8.00-12.30, 14.00-17.00, 948 121 (874 121), ve Svobodě nad Úpou (942 016), pohotovostní služba Vrchlabí (i pro Šp. Mlýn) (0438) 21 155.

Horská služba: stálá pohotovost je ve Špindlerově Mlýně tel. (0438) 93 430, 93 439. V Peci pod Sněžkou je služba na tel. 0603 496981.

Policie: stálá pohotovost Trutnov a Vrchlabí tel. 158, dopravní nehody 804392, služba Pec pod Sněžkou 96 2333 (796 233), Svoboda nad Úpou 942 333, Špindlerův Mlýn 933 33 (493 333), pohraniční policie Horní Maršov 948 133 (874 133), Špindlerův Mlýn 932 60, městská policie Janské Lázně 875 133, 0603 345538, Pec pod Sněžkou 96 2166 (896 166), Špindlerův Mlýn 934 10 (493 410).

Hasiči: stálá služba Trutnov 150.

Městské a obecní úřady: Horní Maršov tel. 948 156 (874 156), Janské Lázně 875 101, Pec pod Sněžkou 896 215, Malá Úpa 891 157, Svoboda nad Úpou 871 105, Žacléř 878510, Špindlerův Mlýn 936 76 (493 226), úřední hodiny jsou vždy v pondělí a ve středu 8.00-12.00, 12.30-17.00.

Bohoslužby: Horní Maršov sobota 17.30, Svoboda nad Úpou neděle 11.00, Janské Lázně neděle 8.30, Velká Úpa sobota 16.30, Malá Úpa poslední neděle v měsíci 15.00 (farář Jaroslav Štancil tel. 0603 570945), Špindlerův Mlýn neděle 14.00.

Správa Krkonošského národního parku: středisko Pec pod Sněžkou 896 213, v zimě po-pá 7.30-12.00, 12.30-16.00, Harrachov (0432) 929 249 po-pá 7.00-12.00, 13.00-16.30, Špindlerův Mlýn (0438) 932 28 denně v zimě 8.00-16.45, v létě 8.00-18.00, Horní Rokytnice nad Jizerou (0432) 92 694 v zimě po-pá 9.00-12.00, 13.00-16.00, so 9.00-12.00, v létě po-so 9.00-12.00, 13.00-16.30, Krkonošské muzeum Vrchlabí denně mimo pondělí 8.00-16.00 (0438) 456 111. Muzeum v Obřím dole v Peci pod Sněžkou 96 2411 (796 311), po-pá 9.00-12.00, 13.00-16.00, informace a směnárna Temný Důl v Horním Maršově 948 264 (874 264), po-čt 8.00-16.30, pá 8.30-18.00, so + ne 9.00-16.30, v plné sezóně i dále.

Lesní hospodářství Horní Maršov (v areálu pily) 948 161-2 (874 161-2), polesí - Latovo údolí 948 110 (874 110), Černá hora 875 320 (875 320), Rýchory 947 152 (875 152), Pec pod Sněžkou 96 2214 (896 214), Velká Úpa 948 212 (874 212), Malá Úpa 891 293, Žacléř 95 459, Špindlerův Mlýn 937 39, Labská 93 388.

RADIO ČERNÁ HORA - 105,3 FM

Meteorologická stanice v Peci pod Sněžkou 96 2403 (796 303).

Benzinové pumpy jsou ve Svobodě nad Úpou otevřeny denně od 6.00 do 22.00 hodin (Benzina, tel. 871 128) a 6.00 - 21.00 (Lucraco Oil, tel. 871 188), ve Špindlerově Mlýně denně 7.00-17.00 (neděle od 8.00, tel. 932 95). Čerpadla s nepřetržitým provozem jsou v Trutnově a ve Vrchlabí.

Autoopravna a pneuservis: Svoboda nad Úpou - Hlávka 871 153, denně 7.00-12.00, 13.00-17.00, Autoklub Bohemia Assistance non-stop 0/124.

Hraniční přechody: Malá Úpa 891 133 - i pro vozidla (pouze osobní vozy) nepřetržitý provoz, stejně jako přechody v Královci u Žacléře a v Harrachově. Turistické hraniční přechody jsou u Luční boudy, u Slezského domu, v Sovím sedle, u Vosecké boudy, v Bobru - Niedamirów, otevřeny v zimě 9.00-16.00, v létě 8.00-20.00. Pas s sebou.

Autobusy: předprodej místenek (pouze z výchozí stanice) a informace OSNADO v Peci pod Sněžkou 96 2480 (796 380), denně 8.00-12.00, 12.30-15.00 hodin, ve Špindlerově Mlýně tel. 935 63 (493 263), pondělí - pátek 8.00-16.00, v sezóně i v sobotu, popř. v neděli 8.00-13.00.

LANOVÉ DRÁHY: Na Sněžku (Pec p. Sn., tel. 895137) denně v každou celou hodinu 8-18 hodin, v úseku Růžová hora - vrchol Sněžky podle počasí, každý lichý týden je v pondělí zavřeno. **Portášky** (Velká Úpa, tel. 96 2447 - 796 347) denně 8.30 - 17.00, od 15. 2. do 17.30. **Černá hora** (Janské Lázně, tel. 875152) denně v 7.30 a potom každou celou hodinu 8-18 hodin, Na **Pláň** (Šp. Mlýn - Sv. Petr, tel. 0438/966215) a **Medvědin** (Šp. Mlýn, tel. 0438/93794) denně 8.30 - 16.00 a v 18.00.

Panoramatická kamera: denně na ČT2 8.00-8.30 panoramatické záběry v přímém přenosu z Harrachova, Lysé Hory, Medvědína, Svátého Petra ve Šp. Mlýně, Pece pod Sněžkou a Černé hory.